

Temanotat

Sri Lanka: Menneskerettigheter og sikkerhetsrelaterte forhold for tamil-befolkningen i Colombo og Nord-provinsen

Madhu Road, Vavuniya. Hindutempel med Ganesh ved inngangen til et nybygget buddhistisk tempel.

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og beredskapsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2012

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Temanotat Sri Lanka: Menneskerettigheter og sikkerhetsrelaterte forhold for tamil-befolkningen i Colombo og Nord-provinsen

SUMMARY

The overall security situation in Sri Lanka seems to have stabilized further in the period since Landinfo's previous fact finding mission to the country in May 2010.

The wide-ranging control regime that was built up in Colombo during the war has been phased out. The Emergency has been lifted and the number of arbitrary arrested and detained Tamils under the Prevention of Terrorism Act (PTA) is significantly reduced. At the same time, a rather massive presence of security forces in the Northern Province seems to hamper resettlement, rehabilitation and re-establishment of a functioning civil society and a sustainable local economy.

Conflict-related disappearances and killings seem to have come to a halt, but during last year a worrying number of abductions were recorded.

Most of the IDPs (Internal Displaced Persons) have left the camps and the inmates in the Rehabilitation Centres have been released. Their return to their places of origin (in the Vanni and Jaffna) has not created serious security and human rights-related problems. Former LTTE-cadres (rehabilitees) settling in the Vanni are continuously kept under tight security surveillance and face restrictions on movement, but relatively few seem to have been re-arrested.

Female returnees (IDPs) and particularly female rehabilitees are vulnerable, facing both social, cultural and livelihood-related difficulties in connection with their resettlement. There are not many documented cases of sexual abuse of local women by security personnel from the Vanni region. Reported cases indicate that violence and sexual abuse of women is as much a family and community problem as a problem connected to the presence of the security personnel in the Northern Province.

Human Rights Watch (HRW) has published reports on Tamils in the UK allegedly having been tortured upon return to Sri Lanka. Landinfo did not receive any information in Sri Lanka in April 2012 indicating that Tamils returning to Sri Lanka are exposed to particular security arrangements or are at risk for physical abuse.

SAMMENDRAG

Den generelle sikkerhetssituasjonen i Sri Lanka synes å ha stabilisert seg ytterligere i perioden etter Landinfos forrige besøk i mai 2010 frem til våren 2012.

Det omfattende kontrollregimet som ble bygget opp i Colombo under krigen er faset ut. Unntakslovgivningen er ikke lenger gjeldende og antallet tamiler som utsettes for vilkårlige arrestasjoner og internering i medhold av terrorlovgivningen er betydelig redusert. I Nord-provinsen begrenser sikkerhetstyrkenes massive tilstedeværelse re-etablering av lokal økonomi, sivile institusjoner og ordinært sosialt liv.

Konfliktrelaterte forsvinninger og drap synes å ha opphørt, samtidig som et urovekkende antall bortføringer er registrert.

De fleste av internflyktningene har forlatt leirene og brorparten av de innsatte i rehabiliteringsleirene er løslatt. Disses retur til sine opprinnelige bosteder (de fleste i Vanni og Jaffna) har ikke har skapt alvorlige sikkerhets- og menneskerettighets-

relaterte problemer. Rehabiliterte LTTE-kaderne overvåkes og møter ulike problemer knyttet til bevegelseskontroll. Kun et fåtall er imidlertid arrestert på nytt.

Returnerte IDPs og rehabiliterte kvinner er sårbare og møter store sosiale, kulturelle og økonomiske problemer i tilknytning til gjenbosettingen.. Landinfo fant – relativt sett – få dokumenterte (rapporterte) saker hvor sikkerhetspersonell er ansvarlig for seksuelle overgrep mot kvinner i Vanni. Vold og seksuelt misbruk av kvinner synes like mye å være et problem innen familier og lokalsamfunn som et problem knyttet til hærens tilstedeværelse i Nord-provinsen.

Human Rights Watch har i løpet av 2012 publisert rapporter om tamiler i Storbritannia som skal ha blitt torturert etter retur til Sri Lanka. Landinfo har ikke fått informasjon som kan indikere at tamiler fra Norge som returnerer, blir utsatt for særskilte sikkerhetstiltak eller risiko for fysisk vold.

INNHOOLD

1. Innledning	7
1.1 Kilder og identifikasjon	8
1.2 Tema og fokus	8
2. Myndighetenes kontroll i ulike områder	9
2.1 Colombo	9
2.2 Vavuniya.....	10
2.3 Nord-provinsen.....	11
2.3.1 Kontroll av sivile i Vanni	11
2.3.2 Forsamlingsfrihet – Vanni og Jaffna	12
2.3.3 ”Kolonisering”	13
2.3.4 Jaffna.....	17
3. Rehabiliteringsleire	20
3.1 Forholdene i leirene	21
3.2 Registrering og kontroll; innskrenkning av bevegelsesfrihet etter løslatelse; reintegrering	21
3.2.1 Kartlegging og identifikasjon.....	21
3.2.2 Arbeid og reintegrering.....	23
3.2.3 Tilbake til nabolaget eller landsbyen	24
3.2.4 Forhold for kvinnelige LTTE-kadre	24
3.3 Re-arrestasjoner av eks-LTTE-kadre.....	24
4. Prevention of Terrorism Act.....	26
4.1 Redusert omfang av Detention Orders	26
4.2 Behandling av arrestanter	27
4.3 Avslutning av PTA-saker	27
5. Bortføringer	29
6. Returnerte og deres situasjon	31
7. Kvinner i Vanni.....	35
7.1 Sikkerhet knyttet til SLAs tilstedeværelse; seksuelt relatert vold	36
8. Referanser.....	40
9. Vedlegg A: Eksempel på Release Certificate.....	45
10. Vedlegg B: Voldtekter og voldtektsforsøk.....	46

10.1	Voldtekter	46
10.1.1	<i>Delft</i>	46
10.1.2	<i>Mankulam</i>	46
10.1.3	<i>Killinochchi</i>	46
10.1.4	<i>Thunukkai</i>	46
10.1.5	<i>Batticaloa</i>	46
10.2	Voldtektsforsøk	46
10.2.1	<i>Mannar</i>	46
10.2.2	<i>Nedunkerney</i>	46
10.3	Ikke spesifiserte saker.....	47

1. INNLEDNING

Landinfo, ved landrådgiver Geir-Aage Neerbye, og Utlendingsnemnda (UNE), ved rådgiver Bernt Skåra, besøkte Sri Lanka i perioden 7. til 25. april 2012.

Det følgende er i all vesentlighet basert på informasjon innhentet i samtaler under besøket. I tillegg til Colombo, besøkte delegasjonen Mannar, Vavuniya, Killinochchi, Jaffna og Batticaloa. Delegasjonen møtte menneskerettighetsaktivister, advokater, ulike aktører fra justissektoren og politikere, samt representanter og ledere for religiøse samfunn, media, lokale bistands-, kvinne- og rettighetsorganisasjoner, den norske ambassaden i Colombo og relevante internasjonale organisasjoner, som International Organization for Migration (IOM), FN-organisasjonen Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) og International Committee of the Red Cross (ICRC).

Det er hevet over tvil at den etniske konflikten og den lange borgerkrigen mellom Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE) og myndighetene har sementert frykt, fordommer og forutinntatthet i brede lag av den singalesiske såvel som den tamilske befolkningen i Sri Lanka. Dette preger både den faktiske situasjonen i landet og enkelte av informantenes informasjonsformidling. Etter besøket har Landinfo følgende hovedinntrykk med relevans for utlendingsforvaltningen:

- Sikkerhetskontroller og risiko for arrestasjoner preger ikke lenger hverdagen til den tamilske befolkningen i Colombo og i sør.
- Omfanget av interneringer av tamiler i medhold av Prevention of Terrorism Act (PTA) er redusert, og majoriteten av de rundt 13 000 som har vært i rehabiliteringsleire er løslatt. Det er registrert få re-arrestasjoner av løslatte.
- Nord-provinsen, Vanni¹ og Jaffna er sterkt preget av hærens tilstedeværelse. Trusselbildet synes ikke å kunne rettferdiggjøre sikkerhetsstyrkens omfattende nærvær og kontroll av befolkningen, især de løslatte fra rehabiliteringsleirene.
- Enslige kvinners situasjon i Vanni er generelt vaskelig. Samtidig foreligger det ikke dokumentasjon for at representanter for sikkerhetsstyrkene representerer en særskilt stor risiko for seksualiserte overgrep.
- Ingen forhold peker i retning av at tamiler som returnerer behandles spesielt eller er utsatt for risiko for overgrep.
- Nepotisme, korrupsjon og kriminalitet har bidratt til en generell innskrenkning av grunnleggende demokratiske rettigheter. I løpet av det siste året er det registrert et stort antall bortføringer av kritikere og politiske opponenter.

¹ Distriktene Mannar, Mullaitivu, Vavuniya og Killinochchi.

1.1 KILDER OG IDENTIFIKASJON

I forbindelse med Landinfos forrige informasjonsinnhentingsreise til Sri Lanka i mai 2010 ga flere samtalepartnere uttrykk for et ønske om ikke å bli sitert i offentlig tilgjengelig materiale enn ved tidligere besøk i landet (Landinfo 2011, s. 5).

Under besøket i april i år var kildene enda mer tilbakeholdne. Majoriteten ønsker ikke å knyttes til konkret informasjon eller synspunkter. Dette gjelder også flere representanter for internasjonale organisasjoner. Enkelte ønsket heller ikke å oppføres i en liste over møtepartnere, noe Landinfo ikke tidligere har erfart i forbindelse med fact-finding i Sri Lanka. En lokal møtepartner var kategorisk med hensyn til den risiko vedkommendes informasjonsformidling innebar. Informanten ville miste jobb og mente at hun/han med stor sannsynlighet ville bli drept. Det hevdes at myndighetene er ansvarlig for ulike former for press og overgrep for å forhindre kritisk meningsutveksling og avdekke rettighetsbrudd og myndighetsmisbruk.

1.2 TEMA OG FOKUS

Hovedhensikten med besøket var å innhente oppdatert informasjon om utviklingen i Sri Lanka etter Landinfos forrige besøk. Det ble fokusert på sikkerhetsmessige og menneskerettslige forhold for tamilbefolkningen i Colombo og i de gjenerobrede områdene i Vanni² og i Jaffna.

Intensjonen var ikke å få et fullstendig bilde av sikkerhets- og menneske-rettighetssituasjonen i Sri Lanka. Det ble fokusert på problematikk som anses som mest relevant for utlendingsforvaltningens håndtering og behandling av søknader fra srilankiske borgere, både om asyl og opphold på annet grunnlag.

De mest sentrale tema som ble tatt opp med samtalepartnere var ulike kontrollordninger og tiltak, samt konsekvensene av slike, som i de senere år har fått vesentlige følger for livsbetingelsene til store deler av den tamilske minoritetsbefolkningen i Sri Lanka. Dette gjelder både i Colombo (sør), i det tidligere LTTE-kontrollerte Vanni, i Jaffna (nord) og i de tre distriktene i øst. Dette inkluderer blant annet ulike registrerings- og overvåkningsmekanismer, innskrenkning av den grunnlovsfestede retten til fri bevegelse, rettssikkerhetsmessige forhold knyttet til forvaltningen av unntakslovgivningen (Emergency Regulations – EMR) og anti-terrorlovgivningen (PTA), arrestasjoner, internering, uhjemlet frihetsberøving, rehabilitering av tidligere LTTE-kadre, intern fordriving, forsvinninger og risiko for ulike former for krigs- eller konfliktrelatert vold. Når det gjelder de tidligere LTTE-kontrollerte områdene i Vanni, ble det fokusert på sikkerhets- og rettighetsrelaterte forhold og livsbetingelser for kvinner og løslatte fra rehabiliteringsleire. Humanitære og sosiale forhold, gjenbosetting og gjenoppbygging, politisk styring og forvaltning i både de tidligere LTTE-kontrollerte områdene i Vanni og andre tamildominerte områder i øst og nord, stod derimot ikke sentralt i samtalen. Dette til tross for at utviklingen på flere av disse områdene kan ha stor betydning for den lokale, i all hovedsak tamilske, sivilbefolkningens fremtidige livsbetingelser, sikkerhet og grunnleggende rettigheter.

² Tidligere LTTE-kontrollerte områder i distriktene Vavuniya, Mannar, Killinochchi og Mullaitivu. LTTE kontrollerte også en del av Jaffna (landtungen nord for Elephant Pass).

Delegasjonen tok også opp spørsmål med relevans for utlendingsforvaltningen knyttet til mediene, menneskerettsaktivisters og advokaters arbeidsvilkår. Landinfo vil publisere et eget notat om situasjonen for journalister og medier.

2. MYNDIGHETENES KONTROLL I ULIKE OMRÅDER

2.1 COLOMBO

På overflaten er Colombo – per primo april 2012 – en betydelig mer åpen by enn forut for krigens slutt i mai 2009. Den synlige kontrollen er vesentlig redusert etter Landinfos forrige besøk i mai 2010.

I mai 2010, ett år etter krigens avslutning, var hovedinntrykket at de fleste kontrollpostene fremdeles var operative. Områder som var stengt eller begrenset for sivil ferdsel under krigen, var fortsatt ikke åpnet. Barrikadene rundt offentlige bygninger og installasjoner var ikke tatt bort. Det var fremdeles markant tilstedeværelse av sikkerhetsstyrker som kontrollerte sivile og sivil ferdsel. I mai 2010 var de fleste av Landinfos samtalepartnerne enige om at det meste av den sikkerhetsrelaterte infrastrukturen var intakt, men at omfanget av og intensiteten i kontrollen ble redusert i perioden fra mai 2009 til mai 2010.

Sammenliknet med sikkerhetsregimet de seneste ti-femten år, mener Landinfo at Colombo ikke lenger fremstår som militarisert og preget av sikkerhetsforanstaltninger i april 2012. Det mest iøynefallende er den åpenbare reduksjonen i antall kontrollposter og bevæpnet personell. Flere offentlige områder er gjort tilgjengelig for sivil ferdsel, eksempelvis rundt presidentboligen, Temple Trees.

Det er fremdeles sikkerhetsforanstaltninger nær sentrale institusjoner, spesielt rundt områder disponert av de ulike sikkerhetsstyrkene. I motsetning til tidligere, bærer disse mer preg av ordinært vakthold, enn barrikader og forsvarsverk. I enkelte sentrale områder av Colombo er det fremdeles faste kontrollposter, eksempelvis ved den gamle parlamentsbygningen.

Den observerbare endringen i sikkerhetsstyrkenes og politiets tilstedeværelse gjenspeiles i kildenes informasjon om og vurderinger av i hvilken grad kontroll innskrenker sivilbefolkningens³ dagligliv i Colombo. Samtalepartnerne beskriver sikkerhetsstyrkenes faste og temporære sikkerhetskontrollposter som begrensede, og per april 2012 synes ikke *round-ups*, besøkskontroll, husholdsregistrering eller *cordon-and-search*-operasjoner å være en del av kontrollregimet i Colombo. Slike kontrolltiltak var tidligere av omfattende karakter i hovedstaden.

I medhold av unntakslovgivningen (Emergency Regulations (EMR)) og politivedtektene, som åpner for husholdsregistrering (Landinfo 2010, s. 17-19), krevde politimyndighetene tidligere at det enkelte hushold fortløpende måtte rapportere om husholdets medlemmer og besøkende. (Landinfo 2010). EMR, som ga

³ Især den tamilske befolkningen. Det hersker bred enighet om at kontrolltiltakene i særlig grad har vært rettet mot tamiler fra nord og øst.

sikkerhetsstyrkene vide fullmakter, ble opphevet 30. august 2011. En lokal menneskerettighetsorganisasjon hevdet at det ble gjennomført husholdsregistrering i den tamilske bydelen Wellawatte i februar 2012. Ingen av de øvrige samtalepartnerne i hovedstaden ga opplysninger om systematisk registrering av tamilske hushold i Colombo i 2012. En internasjonal organisasjons redegjørelse for situasjonen hva gjelder registrering av hushold og besøkende er i samsvar med informasjonen fra de øvrige samtalepartnerne. Politivedtektene er fremdeles gjeldene lov, men synes ikke å bli implementert i Colombo eller i andre områder sør for de tidligere LTTE-kontrollerte områdene.

I lange perioder under og i etterkant av den militære konflikten, ble mange tusen tamiler i Colombo, særlig nyankomne fra nord eller øst, arrestert vilkårlig. Majoriteten av de arresterte ble løslatt etter kort tid, normalt noen timer, men atskillige ble holdt flere dager ved lokale politistasjoner før de ble løslatt. En mindre andel, som til sammen utgjorde et betydelig antall på årsbasis, ble internert i medhold av EMR og PTA (se kapittel 4). Ingen av samtalepartnerne i Colombo hadde informasjon som tilsier at denne kategorien vilkårlige arrestasjoner foregår i Colombo i 2012. Dette korresponderer med informasjonen om nedbygging av infrastruktur, kontrollordninger og sikkerhetsscreening av sivile tamiler. Ingen av informantene ga informasjon som indikerer at direkte konflikthrelaterte forsvinninger og utenomrettslige henrettelser per våren 2012 rammer tamiler i hovedstadsområdet eller i sør. I løpet av det siste året er det imidlertid registrert en økning i omfanget av bortføringer, også i hovedstadsområdet. I perioden fra oktober 2011 til september 2012 ble det registrert nær 60 bortføringer. Både tamiler og singalesere rammes. Samtalepartnere ga divergerende informasjon om omfanget, hvem som rammes og hvorfor (se kapittel 5).

2.2 VAVUNIYA

Landinfo har tidligere, før konfliktens avslutning, besøkt de sentrale områdene sør for det LTTE-kontrollerte Vanni, områdene rundt Vavuniya. Byen var da preget av omfattende kontrollordninger som medførte menneskerettslige- og økonomiske prøvelser for lokalbefolkningen. I likhet med Colombo, fremstår sikkerhetsstyrkens direkte nærvær i dag som betydelig redusert. Delegasjonen syklet rundt i alle byens hovedområder en ettermiddag og en tidlig morgen, uten å observere mer enn to representanter for sikkerhetsstyrkene. Dette kan ikke holdes for representativt, men sett i lys av at området for tre år siden var preget av omfattende kontroll og bevegelsesrestriksjoner, illustrerer det antagelig endringer i sikkerhetsstyrkenes prioriteringer i området.

De fleste sjekkpunkter og barrikaderte områder er borte, og de sivile Landinfo snakket med, omtalte den sivile ferdselen som uhindret. Hovedsjekkpunktet ved Medawachchiya, sør for Vavuniya by, der reisende i begge retninger tidligere måtte skifte kjøretøy, registreres og gjennomgå individuell kontroll (som ofte tok over fem timer), er nedbygget. Da vi passerte Medawachchiya var det to representanter for de militære styrker ved veien og trafikken ble ikke kontrollert. Togtrafikken på det siste stykket, mellom Medawachchiya og Vavuniya, ble innstilt i november 2007 (CPA 2008). Ordinær togtrafikk mellom Colombo og Vavuniya ble gjenopptatt i mars 2011.

2.3 NORD-PROVINSEN

2.3.1 Kontroll av sivile i Vanni

Omanthai er fremdeles hovedkontrollpunktet for reisende inn i Vanni. Landinfo passerte sjekkpunktet seks ganger i løpet av få dager i april 2012, og inntrykket fra passeringene stemmer overens med de fleste samtalepartnernes vurderinger av sivil ferdsel mellom sør og nord (Vanni og Jaffna).

Kontrollen ved Omanthai representerer ikke et hinder av betydning for sivil ferdsel, og kontrollposten fremstår som åpen sammenliknet med tidligere. Bortsett fra kontrollposten ved Elephant Pass og Mankulam Junction, var det ikke etablert ytterligere kontrollpunkter langs riksvei A9 da Landinfo besøkte nordområdene.

Sjekkpunktet ved Omanthai april 2012.

Basert på den synlige militære aktiviteten som preger hele strekningen langs A9 nord for Vavuniya og samtalepartnernes opplysninger, må Vanni karakteriseres som massivt militarisert. Samtidig peker flere av samtalepartnerne i Vanni på at den militære tilstedeværelsen ikke materialiserer seg i et kontrollregime lik det som var etablert i regjeringskontrollerte områder i konfliktperioden; barrikaderte kontrollposter, omfattende tilfeldige arrestasjoner av sivile, og så videre. Lokale informanter i Vanni understreket at den omfattende militære tilstedeværelsen skaper en rekke problemer for lokalbefolkningen, men de fleste mente at sivil ferdsel ikke er vesentlig forhindret av sikkerhetskontroll eller hærens tilstedeværelse (se nedenfor og kapittel 2.3.3). Samtidig hevdet flere, blant andre representanter for en internasjonal organisasjon i Vanni, at den direkte kontrollen, for eksempel i form av kontrollposter, er mer omfattende i områder som omtales som "interior".⁴

⁴ De blant Landinfos kilder som benyttet begrepet refererte til områder som ikke ligger ved A9 når de ble bedt om å spesifisere *interior*.

International Crisis Group (ICG) hevder i rapporten *Sri Lanka's north 1: The denial of minority rights*, at det er "hundreds of checkpoints" (ICG 2012, s. 9). Det er ikke spesifisert hva kontrollposter referer til, men den største ferdselsåren gjennom Vanni (A9 fra Omanthai til Jaffna) var i april 2012 ikke preget av militære kontrollposter. Det ble heller ikke gitt informasjon som indikerer at omfattende vilkårlige arrestasjoner av sivile utgjør en del av kontrollregimet.

Majoriteten av samtalepartnerne i Vanni opplyser imidlertid at militære overvåker og registrerer befolkningen. Enkelte hevder at hele tamilbefolkningen i området blir fotografert og registrert, på tross av at riksadvokaten i mars 2011 beordret opphør av ordningen etter at Tamil National Alliance (TNA) fremmet sak for høyesterett hvor det blant annet het at registreringen er "a violation of the right to freedom from degrading treatment and the right to equality and equal protection of the law" (ICG 2012, s. 9). Det fremstår som uklart om ett enhetlig registreringssystem er etablert, eller om ulike system forvaltes i ulike områder. En internasjonal organisasjon mener at det er usikkert om registrering og fotografering av tamiler har opphørt per medio april 2012. Flere lokale samtalepartnerne ga uttrykk for at det var utstrakt bruk av informanter som rapporterer til etterretningen. Enkelte hevder at mange av informantene blir truet til samarbeid, og at personer løslatt fra rehabiliteringsleire er utsatt. Det hevdes at det i første rekke er tidligere LTTEere som ikke har vært i rehabiliteringsleir som risikerer arrestasjon. (se kapittel 4).

En internasjonal organisasjon opplyste at representanter for både politi og sikkerhetstyrkene (etterretningen) har oppsøkt organisasjonens lokalkontorer og etterspurt informasjon om ansattes identitet, bakgrunn og privatliv. Flere samtalepartnere bekreftet at en lokalansatt i en bistandsorganisasjon ble bortført av uidentifiserte gjerningsmenn like før Landinfos besøk. Han var lokalisert i politiets varetekt / fengsel per ultimo april.

2.3.2 Forsamlingsfrihet – Vanni og Jaffna

Flere av representantene for TNA betonte at det ikke var mulig å drive ordinær politisk aktivitet (opposisjonell), verken i Vanni eller på Jaffna, blant annet fordi forsamlingsfriheten er sterkt begrenset. Partiet har ingen aktivitet i Vanni. Flere samtalepartnere opplyste at heller ikke Eelam People's Democratic Party (EPDP), som er en del av regjeringskoalisjonen, driver politisk arbeid i Vanni. Et parlamentsmedlem fremholdt at hæren med vold hadde stoppet et lovlig TNA-møte i Alleveddy på Jaffna sommeren 2011 som ett av flere eksempler på at militære griper inn i lovlig møtevirksomhet. En representant for pressen hevdet at State Intelligence Service (SIS) er til stede ved alle politiske møter i Jaffna og truer både politikere og representanter for pressen. Personer som deltar i lovlige demonstrasjoner og politiske møter vil i henhold til flere kilder risikere trakassering og fysiske angrep. Flere TNA-politikere og lokale informanter hevder at sentralmyndighetene samarbeider med EPDP for trakassere opposisjon. Ifølge kilder med tilknytning til presse og TNA, har kontroll og trakassering ført til minimal eller svært begrenset opposisjonsvirksomhet i nordområdene. Det fremkom imidlertid lite konkret informasjon som underbygget påstandene. Det samme gjelder påstander fra lokale kilder om at EPDP, særlig i Jaffna, er bevæpnet og opererer sammen med sikkerhetstyrkene. To av samtalepartnere som hadde vært til stede da deltakere på et rettshjelpssenter i Jaffna ble angrepet, opplyste at EPDP stod bak. De hadde ikke

informasjon om personene som angrep, men omtalte allikevel ugjerningsmennene som "known as EPDP-members".

Et flertall av samtalepartnerne hevder at alle sammenkomster i Vanni/Jaffna må forhåndsgodkjennes av hæren, som kan kreve å ha sine representanter til stede. Kontroll og overvåking av forsamlinger ble bekreftet som utbredt av samtlige samtalepartnere i Vanni. Det ble gitt en rekke eksempler på hvorledes kontrollregimet griper inn i ordinær sosial og familiær omgang i Vanni. Enkelte hevdet at selv besøk av familie måtte meldes, eksempelvis om det skulle arrangeres bryllup eller begravelse. Ved møter og sammenkomster i regi av offentlige institusjoner, for eksempel skoler, må representanter for militære inviteres. En representant for en stor internasjonal bistandsorganisasjon mente at det er fast rutine i alle landsbyer å rapportere om besøkende til den militære kommando. Flere kilder hevder at det alltid forligger en risiko for at representanter for sikkerhetsstyrkene dukker opp også ved rene familiære sammenkomster.

Samtalepartnerne synes udelt enige om at forsamlingsfriheten er vesentlig begrenset, men ingen synes å være kjent med hvilke regler som gjelder. Når det gjelder politiske møter, hersker det udelt enighet om at kontrollen innebærer stor risiko for problemer og overgrep. Landinfos inntrykk er at omfanget og karakteren av kontrollen med private sammenkomster varierer, avhengig av lokale kommandanter. Dette ble bekreftet av flere av samtalepartnerne. En internasjonal bistandsorganisasjon hevdet at kommandantene styrer etter eget forogtdbefinnende, men at de blir forflyttet hver sjette måned, noe som skaper stor uforutsigbarhet.

2.3.3 "Kolonisering"

Nord-provinsen⁵ er sentralstyrt, og i april 2012 var provinsen den eneste som ikke har valgt provinsråd (Provincial Council) etter grunnlovsendringen som introduserte slike for over tretti år siden (1978). En presidentutnevnt singalesisk guvernør med militær bakgrunn styrer provinsen.⁶ Det er nå annonsert at valg skal avholdes i september 2013.

Flere lokale samtalepartnere, særlig TNA-politikere, men også enkelte representanter for internasjonale organisasjoner og en norsk samtalepartner, ga uttrykk for at sentralmyndighetene har iverksatt et koloniseringsprosjekt i Nord-provinsen. Ifølge kildene materialiserer koloniseringen seg blant annet i militær økonomisk aktivitet, favorisering av singalesisk næringsliv og arbeidskraft, bygging av buddhistiske symboler og templer, reising av krigsmonumenter, landokkupasjon, etablering av singalesiske hushold og regulering av fiske. Det er åpenbart at Sri Lanka Army (SLA) er involvert i økonomisk aktivitet i Vanni, men det ble ikke presentert informasjon som kan gi et representativt bilde av omfanget. Den mest iøynefallende aktiviteten langs A9 er de såkalte *Army Welfare Shops*.⁷

⁵ Northern Province: de fem distriktene Jaffna, Killinochchi, Mullaitivu, Vavuniya og Mannar.

⁶ President Mahinda Rajapaksa utnevnte tidligere Chief of Staff (Jaffna) i Sri Lanka Army (SLA) Generalmajor G.A. Chandrasiri som guvernør i nord-provinsen sommeren 2009. Det hersker bred enighet om at et stort antall forsvinninger, utenomrettslige henrettelser og andre alvorlige menneskerettighetsbrudd fant sted i perioden da Chandrasiri var Chief of Staff i Jaffna.

⁷ Landinfo forstår det som omtales som Army Welfare Shops som bevertningssteder for reisende.

Flere lokale informanter hevder det er et stort og økende antall slike, mens representanter for to internasjonale organisasjoner mener at antallet er redusert sammenliknet med den første perioden etter krigen. Landinfo forsøkte i april 2012 å telle antallet Army Welfare Shops mellom Omanthai og Jaffna og kom til rundt femten.

Army Welfare Shop, Vanni.

Når det gjelder beslag av land, er det åpenbart at militære leire og installasjoner båndlegger store landområder. En TNA-parlamentariker hevdet at bare i Killinochchi har Governmental Agents Office (GA) registrert over tusen eiendommer okkupert av sikkerhetstyrkene. Alle lokale informanter beskriver dette som et stort problem. Jordbrukere får ikke tilgang til sitt land og hæren utkonkurrerer lokale jordbruksprodusenter ved å selge grønnsaker til dumpingpriser på lokale markeder. Flere kilder hevder at hæren distribuerer jordbruksprodukter til det åpne marked i Colombo.

Flere av informantene ga uttrykk for at hærens okkupasjon av eiendommer (i enkelte tilfelle hele landsbyer) som ikke er definert som High Security Zone (HSZ) er ulovlig og diskriminerende og ikke står i forhold til trusselbildet. Samtalepartnere trakk frem flere eksempler, hvorav ett var Mullikulam i Mannar, der hele landsbybefolkningen ble drevet ut av hæren i 2007. Ifølge en lokal samtalepartner har befolkningen per april 2012 ikke fått vende tilbake til landsbyen.

Når det gjelder nyetablering av singalesiske hushold, hersker det samstemmighet om at det flytter singalesere inn i Vanni, men ingen synes å ha oversikt over i hvilket omfang dette skjer. Flere av samtalepartnerne som mener at Nord-provinsen koloniseres, hevder at myndighetene bevisst utnytter at dokumentasjon og registre enten er ødelagt eller forsvunnet, og heller ikke tar hensyn til tillatelser gitt av LTTE.⁸ Flere av disse samtalepartnerne viste til de samme konkrete eksemplene. Det ene er at singalesere har blitt gitt land og boliger langs Madhu Road, blant annet i et

⁸ Store områder har vært under LTTE-administrasjon i omkring 20 år. LTTE fordelte land til sivile.

nyetablert boligfelt finansiert av en bank.⁹ Derneat at singalesere skal ha blitt gitt land sør i Mullaithivu i områder som ikke er åpnet for gjenbosetting. En representant for et religiøst samfunn hevdet at hæren i samarbeid med blant andre parlamentsmedlemmer og buddhistprester beslaglegger tamilske eiendommer og åpner opp for singalesiske bosettere både i Vavuniya og Mullaithivu. I Mannar skal returnerte muslimer ha blitt gitt land i tamilske områder eller områder tilhørende eller tradisjonelt benyttet av tamiler. En minister, Rishad Bathiudeen, i samarbeid med guvernøren for Nord-provinsen, ble opplyst å stå bak. Ingen av samtalepartnerne hadde informasjon om omfanget av nye ikke-tamilske bosettinger eller land distribuert til singalesere eller muslimer.

Ifølge representanter for flere lokale organisasjoner er det marinen som forvalter fisket i nordområdene. En del samtalepartnere hevdet at lokale tamilske fiskere systematisk blir nektet adgang til fiskerike felter langt fra kysten, mens store singalesiske fartøyer får konsesjoner. Tamilske fiskere må betale for tillatelser som er geografisk og tidsmessig begrenset. Andre pekte på at begrenset tilgang til og dårlig erfaring med byråkratiet, samt språklige barrierer, er hovedårsaken til at tamilske fiskere har problemer med å etablere seg og få konsesjoner.

Et tilsvarende bilde ble tegnet av mulighetene for å etablere næringsliv. Singalesiske interessenter blir prioritert og det blir lagt hindringer i veien for tamiler som vil etablere seg. En TNA-parlamentariker mente at myndighetene ikke bidrar til utvikling av et lokalt forankret nærings- og arbeidsliv, og at det eneste staten har bidratt med er bygging av infrastruktur. Nær alle kontrakter gis til singalesiske firma, og andelen lokalansatte er sjelden større enn 20 %.

Spørsmål om hvorledes den tamilske diasporaen forholder seg til næringsutvikling i Nord-provinsen ble tatt opp med flere tamilske politikere. Alle mente at forholdene ikke ligger til rette for investeringer. Én grunnga dette med at det fremdeles er krig og en annen mente at tamilske forretningsmenn frykter for at (ubegrunnede) påstander om tilhørighet til LTTE kan bli brukt mot dem. Organiseringen av veibyggingen illustrerer ifølge parlamentarikerne hvordan tamilene blir diskriminert; kontraktørene er singalesere og ingen tamiler får arbeid i veiprosjektene. Representanter for en internasjonal organisasjon i Vanni mente også at kontraktene til større infrastrukturprosjekter går til firma fra sør og at disse i all hovedsak benytter arbeidskraft fra sør – både faglært og ufaglært. Samtidig påpekte de at forretningsdriften som er etablert i Vanni altoverveiende er drevet av tamiler.

⁹ De som refererte til dette boligprosjektet ga alle ulike opplysninger om andelen singalesere, muslimer og tamiler som hadde fått bolig i prosjektet.

Veiarbeidere i Vanni. Tamiler fra Batticaloa.

Den observerbare forretningsvirksomheten langs A9 fremstår i all hovedsak som tamilsk, basert på skiltingen. Ved to anledninger stoppet vi ved arbeidslag langs A9. Begge lagene bestod av tamiler fra Batticaloa.

Stupa under konstruksjon i Killinochchi.

Temanotat **Sri Lanka: Menneskerettigheter og sikkerhetsrelaterte forhold for tamil-befolkningen i Colombo og Nord-provinsen**

Mange av samtalepartnerne hevder at byggingen av buddhistiske statuer/symboler og templer er et kulturelt uttrykk for kolonialiseringen. Det er reist religiøse symboler langs A9 og flere større krigsminnesmerker i Vanni. Krigsminnesmerkene fremstår som langt mer markante enn de religiøse byggverkene. Langt de fleste religiøse byggverkene synes å ligge i nærheten av militærleire.

Killinochchi: Vanntank destruert i forbindelse med LTTEs kapitulasjon i 2009 omgjort til monument.

Det var udelt enighet blant samtalepartnerne om at den humanitære, sosiale og økonomiske utviklingen i nordområdene ikke har tilfredsstillende progresjon. I tillegg er kildene samstemte om at sentrale politiske spørsmål knyttet til styreform og forvaltning av "de tamilske områdene" forblir ubehandlet/uløst, og at sentralmyndighetene – på ulikt vis – bidrar til å forpurre eller å forhindre gjenoppbygging.

Samtidig som flere av samtalepartnerne, især de tamilske politikernes, vurderinger er preget av at området anses som Tamil Homeland, er det åpenbart at flere av de forhold som omtales som uttrykk for kolonisering innebærer diskriminering og overgrep, samt har kimer til brudd på grunnleggende menneskerettigheter.

2.3.4 Jaffna

En stor internasjonal organisasjon opplyser at det er vanskelig å få informasjon som gir et representativt bilde av situasjonen på Jaffna. Samtidig pekes det på at befolkningen, som for få år siden næret alvorlig frykt for sikkerhetstyrkene, i dag har

et relativt avslappet forhold til hæren. Det er bred enighet om at Jaffna fremdeles er sterkt militarisert og at politimyndighetene har begrenset ansvar.¹⁰ High Security Zone (HSZ) inkluderer fremdeles store bolig- og jordbruksområder, og betydelige områder er forurenset av miner. Omfanget av kontroll og sikkerhetsscreening av sivile synes imidlertid ikke å være så omfattende på Jaffna som i Vanni. På dagtid er det få kontrollposter, men flere samtalepartnere hevder at slike etableres på kvelds- og nattetid.

President Rajapakse var ofte å finne på plakater nær EPDP-leder Douglas Devananda i tilknytning til at en indisk palamentarikerdelegasjon besøkte Jaffna i april 2012.

Både lokale politikere og representanter for internasjonale organisasjoner hevdet at i mange områder går ikke folk ut etter mørkets frembrudd. Sikkerhetsstyrkene synes ikke å ha organisert en så omfattende husholdsovervåkning som i Vanni, men den tidligere EMR-regelen om at møter med over tre deltakere skal meldes til hæren, blir fremdeles praktisert. Et parlamentsmedlem fra Jaffna hevdet at hæren trakasserer lokalbefolkningen ved stadige husundersøkelser.

En representant for en internasjonal organisasjon hevdet at militært personell blir sterkt oppfordret ("pushed") til å delta i sivile arrangementer. Kilden hevdet at i noen tilfelle blir militære invitert av lokale, oftest for å styrke de lokales egen posisjon. Både en internasjonal kilde og en lokal kilde ga uttrykk for at antallet arrestasjoner er få. En internasjonal organisasjon hadde ikke mottatt klager knyttet til PTA-saker¹¹ i de fire første månedens i 2012. Representantene for den internasjonale

¹⁰ Landinfo besøkte Jaffna samtidig som en indisk parlamentarisk delegasjon. Plakater av EPDPs formann Douglas Devananda (medlem i regjeringen) og store politistyrker preget Jaffna by. Nær alle samtalepartnere i Jaffna pekte på at dette var politisk propaganda for å avleire et inntrykk av den sivile ordensmaktens kontroll og EPDPs politiske popularitet.

¹¹ Arrestasjoner, siktelser eller dommer i medhold av Prevention of Terrorism Act.

organisasjonen mener at de – relativt få – som arresteres, arresteres på bakgrunn av konkret etterretningsinformasjon. En lokal representant for en rettighetsorganisasjon ga informasjon som kan bekrefte beskrivelsen ovenfor. For få år siden mottok organisasjonen årlig et høyt antall klager (*hundreds of complaints*) om arrestasjoner og forsvinninger, men slike klager er i dag nesten fraværende.

Jaffna, minerydderteam. Lokale ungdommer i tidkrevende og risikofylt arbeid. Dette laget hevdet at det sjelden skjedde uhell, og at de største utfordringene var tid og varme.

Mange av kildenes erfaring er at spørsmål og uenighet knyttet til disposisjon av land øker, blant annet som følge av returnerte internflyktninger og hærens okkupasjon av private eiendommer.

Flere kilder med tilknytning til TNA mener at hæren samarbeider med EPDP. Opplysninger om EPDPs samarbeid med myndighetene, og at medlemmer av partiet hevdes å bære våpen, ble i liten grad konkretisert. En sentral TNA-politiker som ble spurt om det forelå eksempler på EPDPs våpenbruk, viste til at mange EPDPere hadde "buler" på klærne i enkelte sammenhenger. En representant for en internasjonal organisasjon pekte på at det ikke foreligger bevis for at EPDP-kadre bruker våpen, men hevdet at partiet gis fortrinn og rom for å konsolidere sin situasjon på hele Jaffna-halvøya. Det ble vist til at partiet blander seg inn i og forsøker å bli identifisert med humanitære prosjekt. TNA-politikere hevdet at EPDP understøttes med store summer for å "kjøpe" tilhengere.

Internflyktninger i Dutch Fort, Jaffna.

3. REHABILITERINGSLEIRE

Landinfo møtte i april 2012 kilder med førstehåndsinformasjon om personer internert i rehabiliteringsleire, Protective Accommodation and Rehabilitation Centres (PARC), underlagt Commissioner General of Rehabilitation.

Rett i etterkant av krigens slutt i mai 2009 ble majoriteten av befolkningen som befant seg i Vanni ført til internflyktningssleire (de fleste til Manik Farm) i Vavuniya. En betydelig andel av de ca. 300 000 internflyktningene, mellom 12 000 og 13 000, ble internert i særskilte rehabiliteringsleire. Enten fordi de selv rapporterte at de hadde tilhørt LTTE, eller fordi de ble ansett å ha hatt tilknytning til LTTE. De fleste var per april 2012 løslatt fra rehabiliteringsleirene og hadde returnert til Vanni og Jaffna, majoriteten til Vanni.

ICRC hadde frem til juli 2009 tilgang til rehabiliteringsleirene, men siden har ingen uavhengige observatører hatt tilgang. IOM følger opp rehabiliterte etter løslatelse. Organisasjonen hadde i april 2012 intervjuet over 10 000 og assisterte per ultimo april 2012 rundt 6000 løslatte.

De fleste rehabiliteringsleirene ligger i eller lå i Vavuniya-området, men det har også vært leire i andre områder. Det hefter usikkerhet ved informasjonen om antall leire og antall internerte. Sett i lys av informasjon fra samtalepartnere med direkte erfaringer fra leirene, er det ikke grunn til å tro at de tall over rehabiliterte som

Temanotat Sri Lanka: Menneskerettigheter og sikkerhetsrelaterte forhold for tamilbefolkningen i Colombo og Nord-provinsen

myndighetene har operert med etter juni 2009, avviker betydelig fra det faktiske antallet. Myndighetene opplyste i februar 2012 at 900 av opprinnelig 12 000 var igjen i rehabiliteringsleirene (Ministry of Defence and Urban Development 2012). Flere av samtalepartnerne mente at antallet per ultimo april var mellom seks og syv hundre.

Et lite mindretall av kildene hevdet at det finnes uregistrerte leire (*secret detention camps*). En norsk samtalepartner var i denne sammenheng alene om å mene at et stort antall tidligere LTTE-kadre fremdeles er hemmelig internert. De som lokaliserte uregistrerte leire, mente at disse lå i Welikanda i Pollonaruwa. Det finnes ifølge andre samtalepartnere minst to registrerte leire i dette området. En av leirene i Welikanda har mottatt internerte fra en leir som en kilde hevder er for "top hard-core cadres". Denne leiren, Maha Vidyalaym, ligger i Omanthai. Terrorist Investigation Department (TID) har, ifølge kilden, hentet ut mange fra Maha Vidyalaym og overført dem både til Welikanda og til Booza. Overføring til Booza innebærer med stor sannsynlighet internering i medhold av PTA.

3.1 FORHOLDENE I LEIRENE

Ifølge srilankiske myndigheter er det organisert systematisk yrkesrettet og psykososial trening i rehabiliteringsleirene. De internerte blir debriefet, får rådgivning og utdanning. Det blir benyttet både drama, dans og musikkterapi i rehabiliteringen (Ministry of Defence and Urban Development 2012). Samtalepartnerne tegnet et annet og relativt samstemt bilde av rehabiliteringen og kompetanseoppbyggingen i leirene, og beskriver den pedagogiske og psykososiale aktiviteten som minimal.

Det er stor enighet om de generelle leveforholdene i leirene, hvor menn og kvinner blir holdt i separate avdelinger. Samtalepartnere som har vært i flere leire opplyste at forholdene er meget enkle, både hva gjelder fasiliteter og ernæring. En stor internasjonal organisasjon mente at selv om forholdene er "better than prison", er rehabiliteringsoppholdet generelt svært belastende for den enkelte. Det er store variasjoner mellom leirene, og forholdene i den enkelte leir er avhengig leirledelsen. Enkelte hevdet at en del leirkommandanter er "concerned" og jobber aktivt for å bedre situasjonen for de internerte, for eksempel ved å engasjere utenforstående. To av samtalepartnere hadde blitt kontaktet av leirkommandanter med spørsmål om å levere mat, og hadde over en lengre periode besøkt et betydelig antall rehabiliteringsleire. Disse understreket imidlertid også at forholdene i leirene var dårlige.

Hva gjelder mishandling, tilfeldig og systematisk vold, er de samtalepartnerne som har primærerfaring fra leirene relativt samstemte, og opplyser at ingen informasjon indikerer at rehabiliteringsfangene har vært utsatt for fysisk mishandling eller systematisk vold. Det hersker imidlertid bred enighet om at de som blir tatt ut av leirene, hovedsakelig av TID, risikerer å bli utsatt for vold og tortur.

3.2 REGISTRERING OG KONTROLL; INNSKRENKNING AV BEVEGELSESFRIHET ETTER LØSLATELSE; REINTEGRERING

3.2.1 Kartlegging og identifikasjon

IOM intervjuer de som skal løslates og returnere til sitt hjemsted. IOMs erfaring er at de fleste returnerer til det siste bostedet de hadde før avslutningen av krigen. Det

innebærer at majoriteten returnerer til Vanni. Intervjuene er en relativt overfladisk sosioøkonomisk profilering, som skjer under oppsyn av representanter for leirledelsen. Profileringen danner blant annet utgangspunkt for IOMs ID-kort, som distribueres av leirmyndighetene ved løslatelse. I enkelte av rehabiliteringsleirene har kommandantene etablert ordninger for å søke Registration of Persons Department om nasjonale ID-kort (NIC). Ifølge en representant for en internasjonal organisasjon har omkring halvparten av de som er løslatt i løpet av våren 2012 fått egne NIC. Samme kilde mener at det er svært vanskelig å spore et mønster i løslatelsespolitikken. Rehabiliteringsperioden reflekterer ikke "level of involvement in the LTTE".

Commissioner General of Rehabilitation (CGR) utsteder et Release Certificate (se vedlegg A). Det inneholder opplysninger om rehabiliteringsleiren, løslatelsesdatoen og om hvor den løslatte skal melde seg. Dokumentet er gyldig i seks måneder. Sertifikatet inneholder ingen informasjon om det juridiske grunnlaget for frihetsberøvingen, løslatelsen eller om en eventuell sak mot den løslatte er avsluttet. En representant for en internasjonal organisasjon peker på at sertifikatet har svært uklar juridisk status (*unclear legal value*).

IOM anmoder de løslatte om å kontakte organisasjonen og etablerer midlertidige lokale kontorer (*satellite offices*). De fleste møter personlig eller ringer. Det blir gjennomført oppfølgende samtaler basert på screeningsintervjuet fra leiren. Her er tema hva slags planer har den enkelte for karriere, forretningsvirksomhet og kompetanseutvikling, og hvordan det er mulig å bidra til, følge opp og påskynde økonomisk reintegrering av den enkelte.

Eks-kadre som løslates, må, i likhet med internflyktninger som returnerer, registrere seg hos sivile myndigheter, det vil si den lokale Grame Nildari (Sevaka) (GN).¹² Slik registrering er en forutsetning for å motta støtte til tilbakevending. De som er løslatt fra rehabiliteringsleire har rett til tilsvarende tilbakevendingsstøtte som ordinære internflyktninger.

I motsetning til internt fordrevne som returnerer til sine landsbyer, må eks-LTTE-kadre også registrere seg hos nærmeste militære enhet, ved Civil Affairs Office. De må altså registrere seg hos både hos sivile og militære myndigheter. Flere samtalepartnere i Vanni og representanter for internasjonale organisasjoner var enige om at den militære registreringen ikke har positiv effekt på reintegreringen av eks-LTTE-kadrene i deres respektive lokalsamfunn, og at registreringen utelukkende er kontrollrelatert. Flere kilder hevdet at de løslatte blir forespeilet kontroll i seks måneder, men at registreringen ved Civil Affairs Office for mange er innledningen til et tidsbestemt kontrollregime. Registreringen innebærer at det blir tatt foto. Den enkelte får ikke kjennskap til hvor lenge kontrollen vil vare eller hva den vil innebære. Samtalepartnere tegner et relativt samstemt bilde av kontrollen:

- Det synes ikke å foreligge spesifiserte retningslinjer. Den lokale kommandant antas å ha frihet til å avgjøre omfanget av kontrollen. Det implementeres ulike registreringsordninger (meldingsrutiner, hjemmebesøk og rapportering) i ulike områder.

¹² Laveste forvaltningsnivå i Sri Lanka, blant annet med ansvar for velgerregistrering.

- Enkelte må melde fra så ofte som hver uke, og blir hyppig oppsøkt av sikkerhetsstyrkene på bopel, mens andre kun må melde fra hver fjortende dag. Noen blir, sammen med andre rehabiliterte, innkalt til møter med sikkerhetsstyrkene.
- Ved reise fra hjemstedet kan familiemedlemmer måtte stille garanti for retur; de får status som *bond* (sikkerhet for tilbakevending). De rehabiliterte må opplyse hvor de skal, hvem de skal besøke og hvorfor, samt hvor lenge de blir fraværende. En antatt velinformert samtalepartner kjente ikke til reaksjoner mot familie i tilfelle hvor eks-kadre ikke vendte tilbake, men pekte på at implementeringen er vilkårlig. Enkelte unnlater å melde fra når de forlater landsbyen, uten at det får konsekvenser. En rehabilitert LTTE-kader Landinfo møtte hadde ikke meldt fra da hun/han forlot hjemstedet, men fryktet ikke å returnere til landsbyen. (Paradoksalt er dette en ordning som kan ligne den LTTE i sin tid praktiserte i forbindelse med siviles utreise fra Vanni.)
- Registreringsregimet for den enkelte kan ha sammenheng med posisjon i og tilknytning til LTTE, slik at personer som har hatt mer betydningsfulle posisjoner, kontrolleres mer intenst. Samtidig kontrolleres også personer som hadde et perifert eller avsluttet forhold til LTTE ved krigens slutt. Delegasjonen møtte en tidligere LTTE-kader som overga seg frivillig i mai 2009. Hun/han er handicappet og ble, etter syv års tjeneste i LTTE, demobilisert allerede i 2006 på grunn av krigsskader. Etter ett år i rehabiliteringsleir og to år etter løslatelse, må hun/han melde seg i en militærleir på hjemstedet hver måned.
- Forutsigbarheten for den enkelte er minimal, fordi lokale kommandanter stadig forflyttes og nye kommandanter endrer kontrollrutinene.
- Intensiteten i kontrollen avtar over tid.
- Brudd på kontrollordninger behandles ulikt av ulike kommandanter. Samtidig kjente ingen til straffereaksjoner knyttet til brudd på individuelle kontrollordninger. Flere samtalepartnere kjente til personer som ikke hadde overholdt pålegg uten at det hadde fått konsekvenser.

3.2.2 Arbeid og reintegrering

En viss form for sikkerhetsbegrunnet overvåking av løslatte medlemmer av grupper som har vært involvert i langvarige og alvorlige voldelige konflikter, kan, etter Landinfos mening, være legitim. Likeledes er registrering av sivile og kartlegging av befolkningen viktig for planlegging av tiltak i et gjenbosettingsområde. Slik registrering er avgjørende for vellykket og effektiv tilbakevending og reintegrering. Den kontrollen og overvåkingen som rehabiliterte LTTEere underlegges kan imidlertid vanskelig ses i sammenheng med deres re-etablering. Flere samtalepartnere pekte på det motsatte, og en kilde uttrykte det slik; "The rigorous control regime is seriously hampering the reintegration of the former combatants".

Landinfo mener kontrollen fremstår som uproposjonal i forhold til en realistisk vurdering av sikkerhetsrisikoen i Vanni. Det hersker ingen tvil om at den generelle bevegelsesfriheten til rehabiliterte begrenses, og at begrensningene for mange er

omfattende og uten tidsavgrensing. Landinfo antar at mange av restriksjonene er i strid med srilankiske borgeres grunnlovsfeste rett til fri bevegelse.

Flere av samtalepartnerne peker på at kontrollen innebærer at eks-kadrene har større problemer enn øvrige tilbakevendte, spesielt på arbeidsmarkedet. Meldingsrutinene gjør at de får problemer med å stå i et arbeidsforhold eller å ta arbeid langt fra hjemstedet. De blir henvist til dagsarbeid. Kontrollen innebærer også at deres lokalmiljø kontinuerlig blir gjort oppmerksom på at de har bakgrunn fra LTTE. Det er gjort en spørreundersøkelse blant ca. 500 løslatte der rundt 20 % gir uttrykk for at de opplever sikkerhetsstyrkene som hjelpsomme og at assistansen fra hæren er bedre enn den fra lokale myndigheter. I lys av kontrollregimets omfang er 20 % betydelig. Samtidig sier svarene antagelig også noe om lokale myndigheters begrensede bistand og ressurser.

Den omfattende kontrollen, den reduserte bevegelsesfriheten og økonomisk re-integrering fremstår som hovedproblemene for tidligere kadre i dag. En sentral representant for en internasjonal organisasjon mente imidlertid at situasjonen for rehabiliterte ikke er vesensforskjellig fra befolkningen generelt. Ingen av samtalepartnerne i Vanni ga informasjon som indikerer at det er alvorlig menneskerettighetsproblematikk knyttet til sikkerhetsstyrkenes behandling av eks-LTTEere i Vanni. En samtalepartner mente at mange rehabiliterte hadde et fortrinn fordi de hadde lært litt singalesisk og derfor bedre kunne kommunisere med soldatene. Informanter med erfaring fra arbeid med rehabiliterte mente at det ikke forligger generell frykt for å rapportere om rettighetsbrudd og overgrep. De fleste lokale informanter mente imidlertid at slik frykt er utbredt.

3.2.3 Tilbake til nabolaget eller landsbyen

Hva gjelder sosial reintegrering, hadde ingen av informantene opplysninger som indikerer at tidligere kadre diskrimineres, trakasseres eller utsettes for hevnaksjoner. Generelt blir de tatt vel i mot i sine lokalsamfunn, men enkelte samtalepartnere mente at mottakelsen er mer preget av mistenksomhet enn respekt. En internasjonal organisasjon mente at de rehabiliterte ikke kom i en annen situasjon enn den øvrige befolkningen.

3.2.4 Forhold for kvinnelige LTTE-kadre

Flere samtalepartnere mente at kvinnelige LTTE-kadre blir stigmatisert og ansett som lite attraktive ekteskapspartnere. Dette ble av flere omtalt som et særskilt problem i dagens situasjon. Det antagelig først og fremst kultur og holdninger til kjønn som bidrar til kvinnes reduserte attraktivitet som ekteskapspartnere. Den informasjonen Landinfo har om denne problematikken, indikerer at det ikke er grunn til å se dette som et resultat av endringene av maktforholdene i Vanni. Det har fortløpende vært problem knyttet til kvinnelige kadre som vender tilbake til det sivile liv, også da Vanni var kontrollert av LTTE.

3.3 RE-ARRESTASJONER AV EKS-LTTE-KADRE

Enkelte av de lokale samtalepartnerne hevder at re-arrestasjoner av løslatte eks-LTTE-kadre er utbredt ("a lot of", "many", "large numbers"), og at det er representanter for TID og etterretningen som står bak. Det hevdes at mange av de

arresterte blir ført til Fourth Floor i Colombo. Når kildene ble konfrontert med spørsmål om omstendigheter rundt arrestasjonene; som hvor og når, hvem som har rapportert dem, og så videre, fremkommer det – generelt – lite konkret informasjon eller henvisning til kilder. I International Crisis Groups (ICG) rapport fra 2012, *Sri Lanka's north 1: The denial of minority rights*, siteres IOMs leder Richard Ganzinger, som ble intervjuet i mars 2012. Han opplyser at IOM kjenner til minst ni re-arrestasjoner (ICG 2012, s. 11 fotnote 81). En norsk samtalepartner mente at IOM ikke er etterrettelig når det gjelder informasjon om re-arrestasjoner, under henvisning til at organisasjonen ikke er "a protection agency". Samtalepartneren hevdet at antall arrestasjoner er omfattende, men kunne ikke vise til konkret kildemateriale. En antatt godt informert internasjonal kilde ga informasjon om re-arrestasjoner som tilsier at situasjonen ikke er endret markant i perioden etter ICGs intervju med IOMs leder. Totalt er det, per medio april 2012, registrert færre enn femten re-arrestasjoner. De fleste har blitt arrestert av TID og noen har blitt ført til Colombo og tiltalt i medhold av PTA. Ikke alle er arrestert på grunn av sin tidligere rolle i LTTE, men grunnet kriminalitet (to eller tre av sakene). Samtidig som en kilde bekreftet at noen av de re-arresterte er løslatt, er det viktig å understreke at kildene ikke nødvendigvis kjenner til alle re-arrestasjoner. Sett i lys av det betydelige antallet rehabiliterte, mener Landinfo at re-arrestasjoner per i dag ikke fremstår som et problemområde. Denne vurderingen deles av en velinformert og etterrettelig internasjonal kilde, som påpeker at til tross for at de rehabiliterte overvåkes intenst, blir få re-arrestert; "there seems to be isolated cases of re-arrests".

Det lovmessige grunnlaget for frihetsberøvingen og rehabiliteringen innebærer antagelig både brudd på flere grunnleggende rettigheter og på srilankisk lov (International Commission of Jurists 2010). En i mange tilfeller langvarig administrativ internering (rehabiliteringen), er/har vært lovhjemlet i unntakslovgivningen, Emergency Regulations 2005, og anti-terrorloven, Prevention of Terrorism Act. Grunnlaget for frihetsberøvingen har ikke vært rettslig behandlet, ikke angripbart og tidsubestemt, jf. avsnitt 2, s. 14. De internerte har heller ikke hatt tilgang til juridisk assistanse, og i forbindelse med løslatelse formidles heller ingen informasjon om eventuelle saker er avsluttet. Det rettslige vakuum eller limbo ekskadrene har befunnet seg i mens de var i leirene er derfor, slik Landinfo forstår situasjonen, en realitet, også etter at de er løslatt.

Det store flertallet som har forlatt leirene er altså løslatt. Ifølge en presumptivt velinformert internasjonal organisasjon, er det færre enn tusen igjen i rehabiliteringsleirene ("mellom seks og syv hundre"). Den andre gruppen som har forlatt leirene, er de som har blitt internert i medhold av PTA, det vil si overført til stufferettslig oppfølging. Den informasjon Landinfo har om denne problematikken tilsier at langt de fleste ble overført til PTA i de første to årene etter krigens avslutning. Like etter krigen økte det gjennomsnittlige antallet PTA fanger med over 500. Ifølge flere av samtalepartnerne overføres fremdeles "rehabilitees" til internering under PTA, noe som innebærer at myndighetene mener at det forligger grunnlag for å ta ut tiltale. Flere av samtalepartnerne omtalte de som sitter igjen i rehabiliteringsleirene som "den harde kjernen blant kadrene", og mente at de fleste antagelig ikke vil bli løslatt, men straffeforfulgt i medhold av PTA.

4. PREVENTION OF TERRORISM ACT

4.1 REDUSERT OMFANG AV DETENTION ORDERS

Det synes, med få unntak, å herske bred enighet om at antallet interneringer av tamiler i medhold av PTA er redusert. Både lokale og internasjonale kilder indikerer at antallet internerte ligger mellom 700 og 800. Anslaget kan tilsi at de tall myndighetene fra tid annen offentliggjør ikke fraviker mye fra realitetene. Ifølge myndighetene, satt i underkant av 900 internert i medhold av PTA i november 2011.¹³ Alle kildene med erfaringer fra justissektoren bekrefter utviklingen; det er markant færre PTA-saker i 2012 enn i de siste 25 årene, og de fleste behandlet nå saker fra 2008 og 2009. En rettighetsorganisasjon som tidligere mottok 10-15 PTA-relaterte klager i måneden bare fra Colombo-området, mottok nå ikke slike fra hovedstaden. Kilden som også arbeider i øst/nord, har samme erfaring fra disse områdene; en markant reduksjon i PTA-arrestasjoner og PTA-relaterte anmodninger om bistand.

Etterprøvbare opplysninger om hvor mange som arresteres og interneres i medhold av PTA per måned, er, så langt Landinfo har kunnet bringe på det rene, ikke tilgjengelig. Enkelte av kildene ga informasjon som bekrefter at omfanget av nye PTA-interneringer er færre. En samtalepartner anslår at det registreres mellom 10 og 15 nye saker per måned. Kilden understreker at antallet kan være noe høyere. Anslaget harmonerer med opplysninger fra kilder i justissektoren ved to sentrale High Courts. Ved en av disse er det behandlet mellom fem og seks nye PTA saker per måned i 2012 (per april). Én kilde mente at langt færre blir internert i medhold av PTA i dag og at det, i motsetning til tidligere, foreligger bevis i de fleste sakene. Kilden mente imidlertid at bevisene ofte var "plantet". På spørsmål om grunnlaget for denne vurderingen opplyste kilden at hun/han baserte seg på informasjon fra de arresterte. En lokal menneskerettighetsorganisasjon mente at de fleste PTA-saker, både nå og tidligere, er basert på tilståelser. Det bør nødvendigvis ikke være noen motsetning mellom de to virkelighetsbeskrivelsene.

En samtalepartner pekte på at både hæren og politiet nå i motsetning til tidligere, registrerer internerte ved "gazetted places of detention". De som arresteres av TID og interneres i medhold av PTA holdes ved lovlige interneringssteder. Dette er antagelig en delforklaring på reduksjonen i antallet forsvinninger.¹⁴ I henhold til lovverket skal familie orienteres når noen arresteres i medhold av PTA. En kilde med erfaring fra re-arrestasjoner av tidligere rehabiliterte, opplyste at dette regelverket ikke blir overholdt i forbindelse med re-arrestasjoner i Vanni. De som blir arrestert av TID blir ført til Colombo uten at familie blir orientert. Kilden hadde også erfart at det lokale politiet ikke nødvendigvis blir underrettet. Andre kilder bekreftet tilsvarende ulovlig praksis.

¹³ Rett i etterkant av krigen økte antallet PTA-internerte, fra ca. 1500 til godt over 2000.

¹⁴ I motsetning til bortføringer (*abductions*), se kapittel 5. Landinfo antar at kilden forstår forsvinninger (*disappearances*) som knyttet til arrestasjoner, interneringer eller frihetsberøving hvor representanter for myndighetene eller aktører som antas å samarbeide med myndighetene, ikke informerer om arrestasjonen og holder arrestanten på uregistret sted uten lovbeskyttelse.

Reduksjonen i antall arrestasjoner, den rettslige behandlingen av PTA-saker og overføringen til rehabilitering¹⁵ har hatt en positiv bivirkning; at interneringsforholdene, som i mange år har vært omfattet av massiv kritikk, har blitt noe bedre. Interneringsstedene er imidlertid fremdeles preget av plassmangel (en kilde opplyser at internerte ofte må sove på skift), begrenset helsestell, elendige hygiene- og sanitærforhold, samt dårlig og næringsfattig mat. Én kilde mente at internerte er helt avhengig av matforsyninger utenfra for å klare seg. Ingen av samtalepartnerne ga informasjon som indikerer at det de definerer som tortur/dårlig behandling er et problem ved interneringsstedene eller i fengslene.¹⁶

En internasjonal organisasjon peker på at plassforholdene i Booza har blitt bedre ("is no longer as severe as before"). Ifølge samtalepartneren overføres enkelte av de som tiltales i medhold av PTA til det ordinære fengselssystemet og holdes frihetsberøvet under samme forhold som de øvrige innsatte. Plassmangelen og forholdene i det ordinære fengselssystemet beskrives som prekær.

4.2 BEHANDLING AV ARRESTANTER

Spørsmål knyttet til behandling av tamiler som arresteres i medhold av PTA, ble under Landinfos opphold på Sri Lanka i april 2012 i all hovedsak tatt opp med kilder knyttet til justissektoren. Alle ga uten unntak uttrykk for at tortur av PTA-internerte fremdeles representerer et betydelig menneskerettighetsproblem i Sri Lanka.

Tre tamilske jurister, som representerer en aktør som har bred erfaring fra assistanse i PTA-saker, hevder at "ill-treatment is widespread" og at tortur fremdeles er et stort problem. Situasjonen med hensyn til bruk av tortur har ikke endret seg; torturen skjer i forbindelse med avhør. Samtalepartnerne opplyser at alle PTA-arrestanter hevder å ha blitt torturert, men anslår at ¾ faktisk blir torturert. Det som omtales som "clear evidence of torture" foreligger, ifølge de tre, i rundt 20 % av sakene. Få av de som hevder å ha blitt utsatt for tortur ønsker å fremme Fundamental Rights Petition (FRP) for høyesterett. I 2011 fremmet organisasjonen ingen saker, mens det i 2012 er fremmet under fem¹⁷ saker.

En antatt godt informert samtalepartner hevder at omfanget av tortur er redusert det siste året. En lokalansatt i en internasjonal organisasjon mente at de som tilstod ikke ble utsatt for tortur. Da kilden ble spurt om grunnlaget for vurderingen, viste det seg at denne var basert på kunnskap om ett konkret tilfelle. En LTTE-kommandant som hadde "lagt alle kort på bordet" og gitt opplysninger om et våpenlager, hadde ovenfor informanten gitt uttrykk for å ha blitt behandlet bra.

4.3 AVSLUTNING AV PTA-SAKER

Det totale antallet PTA-saker er redusert ved to parallelle prosesser:

- Reduksjon av antallet interneringer.
- Rettslig behandling; løslatelse, overføring til rehabilitering eller soning.

¹⁵ Se kapittel 4.3 nedenfor.

¹⁶ Se kapittel 4.2 nedenfor.

¹⁷ Ikke presist angitt av anonymitetshensyn.

Samtalepartnere med erfaring fra justissektoren (både dommere, advokater og representanter for organisasjoner som yter juridisk bistand¹⁸) synes enige om at sakene avsluttes på tre måter:

- Løslatelse etter å ha fremmet FRP for høyesterett. Ifølge en meget myndighetskritisk advokat blir de fleste som fremmer FRP løslatt.
- Det tas ut tiltale, eller tiltaleprosessen kommer i gang.
- Overføring til rehabilitering.

En samtalepartner fra en organisasjon som yter juridisk assistanse har erfaringer som peker i retning av at færre blir løslatt, rundt 30 %, mens det blir tatt ut tiltale i rundt 60 % av sakene. Organisasjonen hadde erfaring for at de resterende, anslagsvis 10 %, blir overført til rehabilitering.

Flere kilder mener at det antagelig fremdeles er mange som ikke er tiltalt og ikke formelt orientert om grunnen til interneringen. En lokal menneskerettighetskilde hevder at et ubetydelig antall PTA-internerte fremmer FRP, og opplyser at en av de internerte i Booza skal ha sittet 14 år uten tiltale. Det bekreftes av en internasjonal organisasjon som peker på at PTA-internerte kan motta juridisk assistanse, men at de fleste ikke gjør det. I tillegg til at juridisk assistanse er kostbart, anser mange det som fånyttet. Det bemerkes også at administrative prosedyrer gjør prepresentasjon for PTA-internerte vanskelig. En del advokater er tilbakeholdne med å ta PTA-saker. Kildene gir tre hovedårsaker til denne tilbakeholdenheten:

- Frykt for overgrep/represalier. Én kilde gir uttrykk for at myndighetene står bak angrep på advokater. Navngitte fullmektiger i PTA-saker skal ha blitt omtalt som landsforrædere på forsvarrets nettside. En annen samtalepartner opplyste at det er ca. 50 advokater i Batticaloa, og at kun 15 behandlet PTA-saker.
- Økonomi – lav fortjeneste.
- Faglige/profesjonelle vurderinger.

En aktuell problemstilling for Landinfo er om personer som løslates risikerer overføring til rehabiliteringsleir. En representant for en internasjonal organisasjon mente at noen få løslatte har blitt overført til rehabilitering, og at det ikke kan utelukkes at enkelte kan føres frem og tilbake mellom rehabilitering og PTA-internering. Kilden kjenner til konkrete tilfeller hvor PTA-internerte er overført fra Booza til rehabiliteringssentre og vice versa. Ifølge kilden vanskeliggjør det lokalisering av fanger for familie og andre. Overføringene gjør det også mulig for myndighetene å omgå 18 måneders-grensen for internering under PTA. Kilden mener praksisen er ulovlig.

Det hersker enighet blant kildene fra justissektoren om at behandlingen av PTA-saker i rettsystemet er trappet opp. Hvor mange saker som er behandlet har ingen¹⁹ informasjon om. Hva gjelder utfall, bærer kildenes informasjon preg av at aggregerte

¹⁸ Alle kilder bruker begrepet *legal aid*.

¹⁹ Blant de møtepartnerne som naturlig kunne hatt informasjon om antallet saker. Alle møtepartnere ble ikke forelagt spørsmål om PTA-saker.

opplysninger om rettspraksis ikke er tilgjengelig, og at ingen uavhengige kilder systematisk innhenter opplysninger om sakenes utfall. Siktelsene til rettslig behandling er, ifølge én kilde, ledsaget av påstander om lange fengselsstraffer. Kildens erfaring med rettsbehandlede PTA-saker, i all hovedsak fra High Court i Vavuniya og i Colombo, er at dommene i de fleste av sakene ligger rundt to års fengsel. Kilden ga ett eksempel: En 37-årig kvinne ble funnet skyldig i å ha brakt eksplosiver fra Vanni til Vavuniya i 2008 (hun var i besittelse av eksplosiver ved arrestasjon). Det ble lagt ned påstand om livstidsstraff. I januar 2010 ble hun, ifølge kilden, dømt til to års fengsel. Organisasjonen som kilden²⁰ representerer har kun hatt befatning med to PTA-saker hvor det er idømt strengere straff. I den ene saken ble tiltalte dømt til tre år, mens den andre dommen var på fem år. Kilden mente at de fleste som er dømt har hatt tilknytning til LTTE og vært involvert i terroristrelatert virksomhet, men ikke alle. En annen samtalepartner fra justissektoren med erfaring fra en annen High Court, hevdet at straffeutmålingen varierte mellom tre og fem års fengsel.

De lengste fengselsstraffene gjelder personer som blir funnet skyldig i terrorhandlinger som bombeeksplosjoner og/eller besittelse av eksplosiver. En kilde med erfaring fra en tredje High Court bekreftet at "concrete evidence as weapon and explosives", og/eller dokumenter som beviser LTTE-medlemskap, blir fremlagt i de fleste PTA-saker. Kilden opplyste imidlertid at det ble fremmet saker som utelukkende var basert på tilståelser, og mente at disse ofte er fremprovosert ved ulovlig saksbehandling, provokasjon eller tortur.

Den informasjonen Landinfo ble presentert under oppholdet på Sri Lanka i april 2012 kan indikere stor avstand mellom straffepåstander og straffeutmåling, og et relativt lavt straffenivå i PTA-saker. Straffenivået i PTA-saker ble imidlertid omtalt noe ulikt av to kilder med hovederfaring fra to ulike High Courts. Den ene hevdet at dommene i de fleste sakene er på om lag to år, mens den andre mente at straffeutmålingen varierte mellom tre og fem år. Mangelen på tilgang til systematisk innsamlet etterprøvd informasjon om antall rettsbehandlede saker og praksis, betyr imidlertid at man bør være svært tilbakeholden med å trekke slutninger.

5. BORTFØRINGER

Det hersket bred enighet blant Landinfos samtalepartnere i april 2012 om enkelte foruroligende utviklingstrekk i Sri Lanka. Det ble pekt på en markant innsnevring av det demokratiske rommet, økende maktmisbruk, korrupsjon og vold, samt at forbindelseslinjene mellom etablerte politiske og kriminelle miljøer stadig blir klarere.

Mange av samtalepartnerne omtalte et økende antall bortføringer som et stort menneskerettighetsproblem og en antatt konsekvens av denne utviklingen. Det er mulig at samtalepartnerne definerer bortføringer ulikt, og derfor gir ulike opplysninger om omfanget av slike. Det synes imidlertid å herske relativt bred

²⁰ Kilden har arbeidet med et stort antall PTA-saker siden midt på 1990 tallet.

enighet om at i overkant av 50 personer ble bortført eller er registrert som forsvunnet²¹ per ultimo april 2012.

Både representanter for internasjonale organisasjoner og lokale menneskerettighets-grupper gir uttrykk for at bortføringer oftest skjer i Colombo-området og på Jaffna, og at det ikke synes å være noen klar sammenheng mellom bortføringer og den etniske konflikten. Informasjonen er imidlertid divergerende. En erfaringsmessig myndighetskritisk kilde hevdet at få av bortføringene er konfliktrelaterte. Organisasjonen vedkommende representerte hadde registrert to konfliktrelaterte bortføringer i perioden januar til april 2012. En representant for organisasjonen med antatt best oversikt over bortføringer opplyste at det i løpet de siste seks månedene var bortført nesten 60 personer.

En TNA-parlamentariker hevdet at langt flere er bortført i Colombo enn på Jaffna, og at hele 50 personer ble bortført fra hovedstaden bare i mars 2012. En lokal avdeling av en internasjonal organisasjon hevdet at det er "isolated cases in the Vanni", mens et parlamentsmedlem fra TNA opplyste at "so many rehabilitees are abducted in the Vanni".

Enkelte av samtalepartnerne opererte med et betydelig høyere antall bortføringer enn de øvrige. En kilde fra justissektoren²² hevdet at i perioder blir to til tre personer bortført hver dag, og at over 100 personer ble bortført i de fire første månedene av 2012. Kilden hevdet at nesten alle er tamiler og at bortføringene har sammenheng med konflikten. Ifølge kilden er tamilske forretningsmenn og ungdom fra nord særskilt utsatt, og i enkelte tilfeller fremsettes krav om løsepenger ledsaget av beskyldninger om at vedkommende har tilhørighet til eller har gitt støtte til LTTE. Kilden mente at kidnapperne ofte har etterretningsinformasjon,²³ og at myndighetene derfor er ansvarlige for overgrepene. Kilden opplyste å kjenne til 22 konkrete saker, og opplyste at det var fremmet Habeas Corpus-sak i fem av tilfellene. En annen kilde, en representant for en internasjonal organisasjon, mente at det først og fremst er innflytelsesrike/profilerte personer som rammes. Kilden mente at mange ikke har sammenheng med politiske forhold, og at myndighetene ikke står bak. Kilden viste til en sak hvor søskenbarnet til en minister ble bortført med krav om 50 millioner rupees i løsepenger. Kilden mente at den store majoriteten av asylsøkere som returneres fra asyllandene i Europa, ikke tilhører de grupper som per i dag er eksponert for risiko for å bli bortført i Sri Lanka.

Selv om enkelte samtalepartnere har divergerende oppfatninger om risikobildet, gir de fleste relativt samstemt informasjon når de beskriver risikoprofiler. Både singalesere og tamiler blir bortført. En kilde mener imidlertid at bortføringene har en etnisk dimensjon, men at også singalesere rammes.²⁴ Denne kilden hadde imidlertid ingen oversikt i form av konkrete tall over de bortførtes etnisitet. De fleste som bortføres er

²¹ Landinfo betrakter bortføringene som en annen kategori menneskerettighetsbrudd enn forsvinninger i kjølvannet av at personer har hatt kontakt med eller vært i sikkerhetsstyrkenes varetekt. Mange tusen slike forsvinninger er registrert i Sri Lanka.

²² Justissektoren inkluderer i denne sammenheng både offentlig ansatte og advokater som arbeider med rettighetsrelaterte saker.

²³ Informasjon fra LTTEere som har overgitt seg til myndighetene eller dokumenter sikkerhetsstyrkene har fått tilgang til i Vanni i den siste fasen av krigen.

²⁴ Under Landinfos besøk i april ble en singalesisk og en tamilske politiker bortført, ifølge medieoppslag.

menn, og de gruppene som hyppigst trekkes frem er sosiale aktivister, profilerte personer som har kritisert myndighetene²⁵ (for menneskerettsbrudd og lignende), forretningsmenn (ofte velstående og mange tamilske) og personer med tilknytning til underverdenen. To samtalepartnere pekte på at enkelte av de bortførte var utro offentlige tjenestemenn, politikere og kriminelle, og at bortføringene var en form for "social cleansing" iscenesatt av myndighetene.

Ifølge de fleste kilder fra justis- og MR-sektoren har mønsteret²⁶ av relativt unge tamiler som har forsvunnet etter å ha vært i kontakt med representanter for sikkerhetsstyrkene, nesten opphørt. Det gjelder både for Colombo-området, distriktene i øst, Vanni og Jaffna. Det hersker bred enighet om at disse forsvinningene i all hovedsak hadde tilknytning til konflikten mellom LTTE og myndighetene. Det er Landinfos inntrykk at de bortføringene som er registrert i 2012 i større grad må forstås som et resultat av en prosess som majoriteten av samtalepartnere refererer til i en eller annen form; hvor srilankiske myndigheter stadig oftere knebler politisk opposisjon og kritiske ytringer, og er ansvarlige for trusler og ulike overgrep mot personer/grupper som reiser spørsmål knyttet til utviklingen. Selvsensuren i srilankisk presse er nær altomfattende etter flere år med trusler, angrep og alvorlige overgrep, og et stadig mer sentralisert maktapparat forsøker nå å kneble kritikk og opposisjon. Samtalepartnere peker blant annet på at myndighetene har fokus på ytringer om tema som forsvar, maktkonsentrasjon, politisk nepotisme, forvaltningskultur og menneskerettigheter.

6. RETURNERTE OG DERES SITUASJON

Norsk utlendingsforvaltning har siden begynnelsen av 1990-tallet innhentet informasjon om sikkerhetsmessige forhold for tamiler som har returnert til Sri Lanka (Colombo) etter å ha blitt nektet beskyttelse og opphold i Norge eller andre asylland i Europa. Den informasjonen Landinfo har innhentet ved en rekke besøk i landet siden 2005 har vært relativt entydig. Returnerte tamiler²⁷ kommer ikke i en annen situasjon enn den øvrige tamilbefolkningen, og blir således ikke utsatt for særskilt behandling - verken fra myndighetenes eller private aktørers side.

I februar 2012 publiserte Human Rights Watch (HRW) en pressemelding med påstander om arrestasjoner og tortur av returnerte tamiler. HRW opplyste å ha dokumentert åtte saker der returnerte har blitt torturert av representanter for srilankiske myndigheter: "Human Rights Watch has documented eight recent cases in which people deported to Sri Lanka have faced serious abuses" (HRW 2012a). HRW beskriver rapportene om tortur som overbevisende:

²⁵ I forbindelse med Landinfos besøk i 2010 refererte flere samtalepartnere til en konkret minister som ansvarlig for bortføringer (og drap). En av samtalepartnere ønsket da ikke å bli referert, og begrunnet det med frykt for å bli drept på ministerens kommando.

²⁶ Antall forsvinninger per år har fluktuert siden tidlig nittital, men må sies å ha representert et betraktelig menneskerettighetsproblem de siste tyve årene. Enkelte år har Sri Lanka vært det land i verden hvor det er registrert flest forsvinninger.

²⁷ Tamiler som sådanne, det vil si etniske tamiler med srilankisk statsborgerskap.

Convincing reports of arbitrary arrests and torture demand that the UK government suspend returns of rejected Tamil asylum seekers to Sri Lanka until it can fairly and thoroughly assess their individual claims based on up-to-date human rights information on Sri Lanka (HRW 2012a).

Det er presentert summarisk informasjon om fem av de åtte sakene i pressemeldingen, og disse synes å ha noen fellestrekk.²⁸ Samtlige har blitt returnert fra Storbritannia og samtlige, slik Landinfo forstår det, synes å være tilbake i Storbritannia. Det er ikke gitt noe informasjon om formelle prosedyrer, og heller ikke om ICRC eller Human Rights Commission of Sri Lanka (HRCSL) ble orientert om arrestasjonene. Samtidig indikerer opplysningene, for alle sakenes vedkommende, at familiene ble orientert. Slik Landinfo forstår det, kan slik orientering enten skje ved at arrestantene selv gis anledning til å kontakte familien eller at representanter for myndighetene gjør det. I tillegg skal samtlige ha blitt løslatt etter bestikkelser. Med ett unntak synes familiene å ha kommunisert med myndighetene i forbindelse med bestikkelsene.

I mai presenterte HRW fem nye tilfelle av tortur i tillegg til de åtte fra februar (HRW 2012b) og uttaler at "Human Rights Watch's investigations indicate that their torturers interrogated deportees about their political activities abroad". Pressemeldingen inneholder lite konkret informasjon om sakene.

Medio september publiserte HRW informasjon om 13 nye tilfelle av tamiler som skal ha blitt mishandlet og torturert etter å ha returnert til hjemlandet;

The Sri Lankan security forces have long used torture against people deemed to be linked to the LTTE, and growing evidence indicates that Tamils who have been politically active abroad in peaceful opposition to the government may be subject to torture and other ill-treatment (HRW 2012c).

HRW antyder en mulig årsak til overgrepene; politisk aktivitet utenfor Sri Lanka. I et udatert notat med informasjon om de konkrete sakene (HRW u.å.), foreligger det, så langt Landinfo kan se, kun informasjon om marginal politisk aktivitet i to av de tretten sakene.²⁹ Sakene har for øvrig – langt på vei – tilsvarende fellestrekk som sakene som ble presentert i pressemeldingen fra februar, bortsett fra at ikke alle har reist tilbake til Sri Lanka etter opphold i Storbritannia, de fleste andre synes å ha returnert fra Frankrike. Alle personene synes imidlertid nå å befinne seg i Storbritannia. For disse sakenes vedkommende er det også lite informasjon om formelle forhold eller meldinger til ICRC/HRCSL. Det synes også å være et markant fellestrekk at familie eller venner er orientert om arrestasjonene og har kunnet kommunisere med representanter for myndighetene og betale bestikkelser. I syv av tretten tilfeller er det personens onkel eller tante som har organisert bestikkelsene.

Det er nylig også publisert andre rapporter om tortur av returnerte tamiler. Freedom from Torture (FFT) erklærte i en pressemelding av 14. september: "The latest

²⁸ Landinfo har ikke hatt tilgang til annet enn pressemeldingen fra HRW av 24. februar og fellestrekkene er basert på en gjennomgang av denne.

²⁹ Landinfo har kun hatt tilgang til pressemeldingen av 15. september og det udaterte notatet som er tilgjengelig fra HRWs nettside. Påpekningen av fellestrekk er basert på en rask gjennomgang av pressemeldingen og notatet. De to, *case 1* og *case 4*, har deltatt i demonstrasjoner. I det ene tilfellet kan det også fremstå som uklart om personen det gjelder har demonstrert, eller om han innrømmet å ha gjort det som følge av tortur.

research relates to 24 people who were tortured in Sri Lanka after returning voluntarily from the UK since the end of the civil war in May 2009” (FFT 2012a). Pressemeldingen henviser til en briefing av 13. september: *Sri Lankan Tamils tortured on return from the UK* (FFT 2012b). Landinfo har ikke sett nærmere på materialet fra FFT før publiseringen av denne rapporten.

Informasjonen fra HRW og FFT er både svært alvorlig og svært oppsiktsvekkende, hva gjelder omfang, men også relatert til konkret informasjon om enkeltsaker. Totalt nevnes 50 tilfeller av tortur av returnerte.³⁰ De fleste har returnert fra Storbritannia og alle er tilbake der. HRW kommenterer ikke eventuelle årsaker til dominansen av Storbritannia-saker og at de det gjelder i dag igjen befinner seg i Storbritannia. Det kan ikke utelukkes at det foreligger særskilte forhold i Storbritannia, men hensett til at HRW fremholder politisk aktivitet eller anklager om slik i utlandet – ikke kun i Storbritannia – som en antatt årsak til overgrepene, taler – i utgangspunktet – lite for at ikke tamiler fra flere andre europeiske land risikerer overgrep ved retur eller besøk i hjemlandet.

Både denne kjensgjerningen og ren statistisk sannsynlighetsvurdering tilsier at det i andre europeiske land i dag kan befinne seg svært mange tamiler som har vært utsatt for tortur i forbindelse med hjemreise, men ikke har rapportert om dette. Srilankiske myndigheter har hevdet at LTTE har organisert ulik aktivitet i en rekke europeiske land i mange år og har ved flere anledninger kritisert enkeltland for at slik aktivitet har funnet sted. Det hersker enighet om at miljøer med tilknytning til LTTE tidligere organiserte politisk aktivitet i Norge, blant annet flere demonstrasjoner. Den srilankiske ambassaden i Oslo har også blitt angrepet. Relasjonen mellom Norge og Sri Lanka har dessuten vært preget negativt av forhold som berører den etniske konflikten.

Landinfo har ingen kjennskap til omfanget av tamiler fra Norge som har besøkt hjemlandet etter mai 2009, men inntrykket er at relativt mange har vært i Sri Lanka etter krigens slutt. Per i dag foreligger ingen opplysninger som kan indikere at tamiler fra Norge, verken tvangsreturnerte, frivillig returnerte eller tamiler på ferie i hjemlandet har vært utsatt for alvorlige overgrep. Amnesty International (AI) i Norge har ikke informasjon om slike saker i Norge (telefonsamtale 8. oktober 2012). Norwegian Organization for Asylum Seekers (NOAS) opplyser at organisasjonen heller ikke har mottatt konkrete henvendelser om at tamiler som har returnert fra Norge til Sri Lanka har blitt arrestert og utsatt for tortur (telefonsamtale 10. oktober 2012). Problematikken ble på ny forelagt den norske ambassaden i Colombo primo oktober 2012, men, som i april 2012, hadde ambassaden ingen opplysninger om ulovlige arrestasjoner, mishandling eller tortur – verken av returnerte eller tamiler med oppholdstillatelse i Norge på besøk i hjemlandet. De samtalene Landinfo har hatt med enkelte tamiler som har vært i hjemlandet tyder heller ikke på at returnerte er eksponert for særskilt behandling.

I den lange perioden med alvorlig militær konflikt mellom LTTE og sentralmyndighetene fra slutten av 1980-tallet, har det, såvidt Landinfo vet, aldri vært dokumentert overgrep av en slik karakter mot hjemvendte som HRWs

³⁰ Materialet fra HRW og FFT refererer til totalt 50 saker. Landinfo vet imidlertid ikke om enkelte av tilfellene er inkludert i materialet fra begge organisasjonene.

pressemeldinger antyder. Under oppholdet i Sri Lanka tok Landinfo opp denne problematikken³¹ med de samtalepartnerne som kunne tenkes å ha informasjon om de konkrete sakene og problematikken. Ifølge en representant for British High Commission i Colombo har ambassaden “so far not received evidential information to substantiate any of the allegations about torture of rejected asylum seekers orderly returned from UK”. Heller ikke de andre aktuelle samtalepartnerne hadde informasjon om mishandling og tortur av returnerte. En representant for en internasjonal organisasjon kjente til ett tilfelle hvor en returnert fra Storbritannia hadde blitt arrestert på flyplassen, overført til CID og fengslet. Personen var mistenkt eller dømt for drap i Batticaloa. Samtalepartneren pekte samtidig på at ingen har etablert “credible post arrival monitoring of mandatory returned rejected asylum seekers”, og at man ikke kan se bort fra at det er tilfeller der returnerte har blitt utsatt for overgrep. Samtalepartneren mente samtidig at det er merkelig at så mange tortursaker er knyttet til returnerte kun fra ett³² land og at alle nå er tilbake i Storbritannia. Kilden pekte på at det er tre år siden krigen var over, at omfanget av PTA-saker er redusert, at kontrollen med tamilbefolkningen i sør er betydelig mindre intens, og at srilankiske myndigheter har et visst fokus på sitt internasjonale renommé.

De opplysningene som foreligger om familiemedlemmers kjennskap til arrestasjonene i sakene kan synes å avdekke et helt annet mønster enn det som har vært rådende i Sri Lanka i de seneste årene. I nesten alle sakene har familie eller venner kunnet kommunisere med de ansvarlige for arrestasjonen. Det er, ifølge den informasjonen Landinfo har, ikke representativt for den situasjon som foreligger i Sri Lanka. Mange sentrale menneskerettighetsorganisasjoner har de siste femten årene gjentatte ganger påpekt at nærmeste familie svært sjelden underrettes. I april 2012 hevdet flere av samtalepartnerne fra justissektoren at meldinger til familie fremdeles sjelden blir formidlet, selv i tilfelle hvor arrestantene holdes ved “gazzeted places of detention”. HRW gir ingen informasjon om mulige årsaker til at tilsynelatende så vidt mange utypiske saker er registrert i Storbritannia.

I lys av at familiene synes kjent med arrestasjonene, kan det også fremstå som utypisk at flere av interneringene fremstår som uregistrerte og ulovlige.³³ Det finnes få eller ingen referanser til formaliteter eller formelle prosesser. Utviklingen i Sri Lanka synes å gå i retning at en økende andel av arrestasjonene og interneringene skjer i overensstemmelse med PTA og ved registrerte interneringssteder. Den kjennskap Landinfo har til tilfeller der familie i Sri Lanka har blitt orientert om tamiler fra Norge som har hatt problemer ved besøk i hjemlandet, er at ambassaden har blitt underrettet og anmodet om bistand. Dette synes ikke å ha vært tilfelle i noen av sakene fra Storbritannia som er referert av HRW/FFT.

En presumptivt velinformert internasjonal kilde har ikke registrert tilfeller av alvorlig sikkerhetsproblematikk i tilknytning til returnerte. Siden 2007 har Landinfo ved flere anledninger tatt opp spørsmål knyttet til behandlingen av og sikkerheten til

³¹ På det tidspunkt var Landinfo kun kjent med de åtte sakene som omtales i HRWs pressemelding av 24. februar (HRW 2012a).

³² På tidspunktet uttalelsen ble gitt, forelå kun HRWs pressemelding fra februar 2012 (HRW 2012a).

³³ Her må det tas forbehold om at opplysningene som foreligger i det refererte materiale fra HRW og FFT ikke er detaljerte.

srilankiske tamiler som returnerer fra vestlige land til hjemlandet med representanter for IOM, senest i april 2012. Landinfo kan ikke se at IOM ved noen anledning har gitt informasjon som indikerer at frivillig returnerte er særskilt eksponert verken for arrestasjoner, fysisk mishandling eller tortur. I den sammenheng bør det presiseres at det er ulike ankomstprosedyrer for henholdsvis frivillig og ufrivillig returnerte. Personer som tvangsreturneres med Emergency Certificate klareres ikke ved ordinær innreisekontroll, og blir normalt overført til og undersøkt av både tollmyndigheter, Criminal Investigation Departement (CID), Terrorist Investigation Departement (TID) og State Intelligence Service (SIS). Landinfo er kjent med at mange som er returnert fra Norge i løpet av det siste tiåret har vært gjennom en slik prosedyre på flyplassen. Det betyr at tvangsreturnerte generelt blir eksponert for flere myndighetsrepresentanter som har et mandat knyttet til sikkerhet og forvaltning av PTA.

Den informasjon som foreligger om omfattende angivelig ulovlig frihetsberøving og mishandling av returnerte tamiler, synes ikke å omfatte tamiler fra Norge. Den årsaksforklaringen som antydes skulle i utgangspunktet også eksponere tamiler fra Norge for risiko for vold, men det synes ikke inntil nå å være tilfelle. Landinfo kan heller ikke se at det foreligger informasjon om returnerte i Sri Lanka som kan peke i retning av at dette alvorlige menneskerettighetsproblemet rammer tamiler som returnerer fra Norge, verken de som reiser på ferie eller de som returneres etter å ha blitt nektet opphold. Den informasjon som per i dag er tilgjengelig for Landinfo, peker i retning av at den påståtte alvorlige volden og torturen så godt som utelukkende rammer personer med en form forbindelse til Storbritannia (og at alle vender tilbake til Storbritannia).

7. KVINNER I VANNI

En stor andel av husholdene i Nord-provinsen er kvinneledede, antagelig over 40 000 i Vanni og flere enn 20 000 i Jaffna (IRIN News 2010). En av samtalepartnerne opplyste at mer enn 30 % av husholdene i enkelte områder var "singleheaded". I de fleste tilfelle betyr det at husholdene er ledet av en kvinne. Det hersker utstrakt enighet blant samtalepartnerne om at disse husholdene i gjenbosettingsområdene møter mer fasetterte og større sosiale, økonomiske og sikkerhetsmessige problemer enn tradisjonelle hushold. Økonomisk fremhever en rekke kilder det en internasjonal organisasjon benevner som "serious challenges finding livelihood":

- Husholdene er utenfor den lokale konvensjonelle eller kulturelle familieforståelsen.
- Forventninger til kvinner og deres tradisjonelle ansvar og forpliktelser innenfor husholdet innebærer problemer med å ta lønnsarbeid.
- Det lokale arbeidsmarkedet er begrenset og kvinner har større problemer på dette markedet enn menn.
- Enker blir i mange sammenhenger ansett som en ulykke, og om ektefellen i tillegg var kjent som LTTE-kader, øker risikoen for diskriminering og problemer med sosial og økonomisk integrasjon.

- Mange er jordbrukere og den totale arbeidsbyrden blir større ved arbeid på egen jord.
- De som ennå ikke har kunnet vende tilbake til sitt hjemsted har større problemer enn de som har vendt hjem.

7.1 SIKKERHET KNYTTET TIL SLAS TILSTEDEVÆRELSE; SEKSUELT RELATERT VOLD

Flere kilder peker i ulike sammenhenger, blant annet i publiserte rapporter, på at sikkerhetsstyrkene representerer en generell stor sikkerhetsrisiko for kvinner i returområdene, særskilt med hensyn til risiko for seksualisert vold. Trusselen gis noe ulik betoning av ulike kilder. Felles for kildens presentasjon av dette temaet er begrenset dokumentasjon. Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) uttaler:

The high presence of military personnel in the return areas was also perceived as a security threat by returnee women, many of whom were heads of household as they had lost their husbands in the war or because their husbands remained in detention for alleged LTTE affiliation. There were reports of gender-based violence involving military personnel in the return areas (IDMC 2011).

IDMC viser til to kilder; Den første er en CPA-rapport, *Commentary on Returns. Resettlement and Land. Issues in the north of Sri Lanka*. I CPA-rapporten vises det til en voldtektssak hvor det er innledet etterforskning mot mistenkte. Den andre referansen er en oppdatering fra OCHA fra januar 2010, *Joint Humanitarian Update*, hvor det ikke presenteres noen konkret informasjon om seksualisert vold fra sikkerhetsstyrkene (OCHA 2010).

I ICG-rapporten *Reconciliation in Sri Lanka: Harder than ever*, heter det:

This environment is particularly threatening for the tens of thousands of Tamil women who are now heading up households or are single.¹⁰³ “Many women in the north say they felt more secure in the Vanni before. The government, by deploying the military there, is making these women more vulnerable”.¹⁰⁴ Women have to negotiate much of their daily lives with male Sinhalese soldiers. This has been linked with increased prostitution, sexual assaults and sexually transmitted diseases.¹⁰⁵ Especially given the deeply patriarchal nature of Tamil society, many Tamil women are at best stigmatised for trying to get by, and at worst victimised even after the war.¹⁰⁶ (ICG 2011, s. 16).

Såvidt Landinfo kan se, er den eneste konkrete saken fra perioden etter krigens avslutning som refereres i notene til sitatet, en sak fra Vishvamadu som også beskrives i CPA-rapporten nevnt over (Fonseka 2010).

I sine retningslinjer for behandling av søknader om asyl fra borgere av Sri Lanka fra 2010 sier UNHCR:

The intensification of hostilities during the last months of the conflict was accompanied in the north and east of the country by an increase in the level of violence against women. Despite the end of hostilities, there are still reportedly incidents of sexual and gender based violence against women and girls in former conflict areas.⁴⁸ Incidents of rape, including at the hands of the military, have been reported in the north, where a large number of

female-headed households are among families being resettled.⁴⁹ A significant number of women in IDP camps, as well as former LTTE female cadres in detention centres, have allegedly been raped and sexually assaulted, including by security personnel.⁵⁰ With the partial breakdown of social structures caused by the protracted conflict, incidents of domestic violence affecting both women and children are reportedly particularly high in former conflict areas, including in IDP camps.⁵¹ Existing legal provisions prohibiting rape, domestic violence and other forms of violence against women⁵² are reportedly not effectively enforced, in part due to lack of awareness and widespread underreporting, but also as a result of the low priority given to these cases by the police and judiciary.⁵³

Erfaringene fra samtalene om seksualisert vold og voldtekt i Vanni gjenspeiler den begrensede dokumentasjonen som foreligger i rapporter som behandler temaet. Alle lokale informanter – med unntak av en lokalansatt i en stor internasjonal organisasjon – hevdet at seksualisert vold, voldtekter og andre overgrep mot kvinner begått av representanter for sikkerhetsstyrkene er svært omfattende i Nord-provinsen, spesielt i Vanni. En sentral menneskerettighetsorganisasjon ga uttrykk for at overgrepene i en del sammenhenger er systematiske. Hæren kommer om dagen for å registrere medlemmer og kontrollere husholdene. Hvis husholdene er uten menn, kommer de tilbake om natten og begår overgrep. Når spørsmål om dokumentasjon, anmeldelser, verifiserte rapporter, vitnesbyrd om overgrepene ble tatt opp, hadde imidlertid ingen av samtalepartnerne informasjon som kunne underbygge realitetsbeskrivelsen. Dette gjaldt både politikere, menneskerettighetsorganisasjoner, advokater og representanter for religiøse grupper.

Det ble gitt upresise opplysninger fra flere av samtalepartnerne. En representant for en menneskerettighetsorganisasjon i Colombo som har besøkt Vanni en rekke ganger, opplyste det er et mottak i Vanni hvor flere voldtatte kvinner bor; ”minst fem eller seks”. Landinfo besøkte institusjonen, som er et relativt permanent bo- og skoletilbud for unge foreldreløse jenter. Det har vært i drift siden 2010 og 30 kvinner/jenter fra Vanni er bosatt i institusjonen per medio april 2012. Kun tre voldtekts ofre har bodd ved institusjonen siden den ble åpnet. To av jentene hadde blitt voldtatt av et nært familiemedlem, mens en soldat var identifisert som gjerningsmann i den tredje saken. Saken hadde fått strafferettslig oppfølging og soldaten ble dømt for overgrepet.

Flere av samtalepartnerne som ga uttrykk for at mange kvinner ble voldtatt og utsatt for vold fra sikkerhetsstyrkene synes å basere seg på informasjon fra ikke-involverte kilder. Representanter for en internasjonal organisasjon hevdet å kjenne til seks eller syv voldtektssaker bare i Killinochchi. Det viste seg at sakene refererte til tilfeller hvor naboer eller landsbyboere hadde rapportert at representanter for SLA hadde gått inn kvinnelede hushold. Flere av samtalepartnerne i Vanni ga til kjenne, etter en gjennomgang av informasjonsgrunnlaget, at det ikke forelå konkret dokumentasjon for at SLA representerte en stor risiko for seksualisert vold/voldtekt mot kvinner i Vanni.

Flere samtalepartnerne refererer til de samme dokumenterte sakene. Landinfo har samlet de sakene som anses som dokumentert av samtalepartnerne, totalt fire voldtektssaker (Vedlegg D).

Flere av samtalepartnerne indikerer at ledelsen for sikkerhetsstyrkene ikke følger opp denne type saker og at de ikke får strafferettslige konsekvenser. De konkrete sakene Landinfo ble underrettet om, er i så fall ikke representative; for i to av sakene er gjerningsmannen dømt (begge SLA-soldater), i den tredje sitter en mistenkt varetaktsfengslet (SLA-soldat) og i den siste saken foreligger ikke opplysninger.

Et fellestrekk ved flere av samtalene om overgrep mot kvinner med informanter med lokal tilhørighet til Vanni, er at de ikke kommuniserte eller underkommuniserte risikoen for trakassering og overgrep fra medlemmer av lokalsamfunnene. Det viste seg at mange av samtalepartnerne mente at medlemmer av lokalsamfunnet oftere enn representanter for sikkerhetsstyrkene representerer en trussel mot enslige kvinner.³⁴ Flere av disse mente imidlertid at årsaken til dette er sikkerhetsstyrkenes nærvær.

Representanter for to internasjonale organisasjoner i Vanni pekte på at omfanget av mishandling, vold i hjemmet og alkoholisme er økende. Hva gjelder vold i hjemmet ble dette bekreftet av en kilde knyttet til rettsapparatet i Nord-provinsen. Ifølge kilden er det i løpet av de siste fem månedene, frem til ultimo april 2012, registrert over 250 såkalte "protection order cases" ved High Court i Killinochchi.³⁵ Kilden mente at det i ca. 10 % av sakene også er tale om seksualiserte voldshandlinger. Enkelte av samtalepartnerne, både politikere og lokalansatte i internasjonale organisasjoner, mente at hæren må ta ansvaret for alle/de fleste sosiale problemer i Vanni, inkludert prostitusjon.

Enkelte av de internasjonale samtalepartnerne pekte på at i konkrete saker vil vurderingene av hvorvidt det er voldtekt eller ikke, være svært ulike. Det ble vist til tilfelle hvor kvinner/jenter hadde blitt gravide med sine kjærester. I slike tilfelle vil mannen/gutten ofte bli bedt om å gifte seg med den gravide kvinnen og, om han nekter, kan han risikere å bli anmeldt for voldtekt.

Basert på verifiserbare erfaringer foreligger det neppe grunnlag for de vurderinger flere av samtalepartnerne gir av hvilken risiko sikkerhetsstyrkene representerer for kvinner i Vanni. Isolert sett peker ikke de konkrete saker som er rapportert i løpet av de to siste år i retning av at problemet er omfattende, samtidig forligger det flere omstendigheter som tilsier at rapporterte saker ikke gjenspeiler virkeligheten. Tilsvarende gjelder for myndighetenes håndtering av konkrete saker. De få konkrete sakene som foreligger indikerer ikke at myndighetene lar være å følge opp sakene. En profilert kritiker av myndighetene, som selv ved flere anledninger har fulgt hæren, mente det fremstod som lite sannsynlig at representanter for hæren per 2012 utgjør en risikofaktor for seksuelle overgrep mot kvinner. En samtalepartner i Vanni, som har betydelig erfaring med overgrepssproblematikk, mente at militæret per i dag tar overgrepssaker alvorlig.

³⁴ Det ble heller ikke presentert dokumentasjon knyttet til lokale overgripere. Landinfo prioriterte ikke å samle slik dokumentasjon.

³⁵ Srilankisk straffelovgivning (Penal Code of 1883) kriminaliserer ikke "domestic violence". I oktober 2005 fikk Sri Lanka en lov som regulerer overgrep mot kvinner i hjemmet, Prevention of Domestic Violence Act. Loven kriminaliserer ikke overgrep, men åpner for ulike typer beskyttelsessanksjoner, såkalte Protection Orders. En Protection Order kan gis opp til ett års varighet. Majoriteten av de rettslige beslutningene går i favør av den kvinnelige part ved at voldsutøveren (ektefellen) ikke ble gitt anledning til å oppsøke ektefellen på bopel (besøksforbud). I tilfelle voldsutøveren ikke overholder bergrensningene, åpner loven for forvaringsdommer. Landinfo har ikke forsøkt å verifisere antallet, men basert på den kjennskap Landinfo har til denne kategorien saker fremstår antallet som høyt.

De fleste av samtalepartnerne erkjenner at det foreligger begrenset dokumentasjon, men mange fastholder at situasjonen er meget alvorlig. To typer årsaker opplyses å forklare hvorfor saker ikke kommer til overflaten; den første er at kvinnene/familiene er redde for represalier fra SLA, og den andre at en anmeldelse representerer eksponering for stigma.³⁶ Mange kilder synes å legge stor vekt på det enkelte refererer til som rykter eller ”a lot of untold stories” om seksuelle overgrep mot kvinner utført av hæren. Disse viser blant annet til at det ble begått alvorlige og omfattende overgrep mot kvinner i krigens siste fase.

De over 250 registrerte Protection-sakene i Killinochchi, kan indikere en utvikling i retning av klima med økende åpenhet for kvinner til å rapportere om overgrep og vold. Politimyndighetene som arbeider med kvinnerelatert vold, Police Bureau for the Protection of Women and Children, har i de siste årene har behandlet mellom 8000 og 10 000 saker årlig (IRB Canada 2012). I lys av disse nasjonale tall er et estimat på 600 saker i 2012 ved High Court i Killinochchi betydelig. Antallet saker er åpenbart ikke det totale omfanget av vold i hjemmet i Killinochchi/Vanni, men i relasjon til det øvrige Sri Lanka, fremstår antall saker brakt inn for retten som et positivt utviklingstrekk.

Det foreligger ikke dokumentasjon for at sikkerhetsstyrkene er ansvarlig for mange voldtektssaker/seksualisert vold mot kvinner i kvinneledede hushold i Vanni. Den generelle kjennskapen om stigma knyttet til kjønnsrelatert vold og overgrep i Sri Lanka, innebærer imidlertid at det er grunn til å anta at underrapporteringen av seksualisert vold mot kvinner kan være betydelig, både for tilfeller der medlemmer av lokalsamfunnet og representanter for sikkerhetsstyrkene står bak ugjerningene. Etter Landinfos mening styrker både de generelle humanitære og økonomiske forholdene, omfanget av marginaliserte kvinneledede hushold og det tunge militære nærværet Nord-provinsen en slik antagelse.

³⁶ Stigma ble omtalt av fleste samtalepartnere, men med ulik konkretisering – alt fra ekskluderende sladder og diskriminering til risiko for ytterligere overgrep.

8. REFERANSER

Skriftlige kilder

- CPA, dvs. Centre for Policy Alternatives (2008, september). *Civil society field mission to Vavuniya*. Colombo: Centre for Policy Alternatives. Tilgjengelig fra http://www.transcurrents.com/files/Vavuniya_Mission_921.pdf (Lastet ned 14. juni 2012)
- Fonseka, Bhavani (2010, september). *Commentary on returns, resettlement and land. Issues in the north of Sri Lanka*. Colombo: Centre for Policy Alternatives. Tilgjengelig fra <https://www.box.com/shared/r9klm8em1c> [lastet ned 3. juni 2012]
- FFT, dvs. Freedom from Torture (2012a, 14. september). *New research highlights risk for Tamils returning to Sri Lanka from UK*. London: FFT. Tilgjengelig fra <http://www.freedomfromtorture.org/news-blogs/6659> [lastet ned 4. oktober 2012]
- FFT (2012b, 13. september). *Briefing: Sri Lankan Tamils tortured on return from the UK*. London: FFT. Tilgjengelig fra http://www.freedomfromtorture.org/sites/default/files/documents/Freedom%20from%20Torture%20briefing%20-%20Sri%20Lankan%20Tamils%20tortured%20on%20return%20from%20the%20UK_0.pdf [lastet ned 5. oktober 2012]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2012a, 25. februar). *UK: Halt deportations of Tamils to Sri Lanka*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/news/2012/02/24/uk-halt-deportations-tamils-sri-lanka> [lastet ned 16. juli 2012]
- HRW (2012b, 29. mai). *UK: Suspend deportations of Tamils to Sri Lanka – Further reports of torture of returnees highlight extent of problem*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/news/2012/05/29/uk-suspend-deportations-tamils-sri-lanka> [lastet ned 5. oktober 2012]
- HRW (2012c, 15. september) *United Kingdom: Document containing cases of Sri Lankan deportees allegedly tortured on return – Sri Lankan deportees allegedly tortured on return from the UK and other countries*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/node/110167> [lastet ned 18. september]
- HRW (u.å.) *Sri Lankan deportees allegedly tortured on return from the UK and other countries – All cases have supporting medical documentation*. New York: HRW. Tilgjengelig fra http://www.hrw.org/sites/default/files/related_material/UK%20Sri%20Lanka%20deportees%20tortured%20final.pdf [lastet ned 18. september 2012]
- ICG, dvs. International Crisis Group (2011, 18. juli). *Reconciliation in Sri Lanka: Harder than ever*. Brussel: ICG. Tilgjengelig fra <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/asia/south-asia/sri->

[lanka/209%20Reconciliation%20in%20Sri%20Lanka%20-%20Harder%20than%20Ever](#) [lastet ned 10. juni 2012]

- ICG (2012, 16. mars). *Sri Lanka's north 1: The denial of minority rights*. Brussel: ICG. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f6452cb2.html> [Lastet ned 22. april 2012]
- IDMC, dvs. Internal Displacement Monitoring Centre (2011, 14. januar). *SRI LANKA: IDPs and returnees remain in need of protection and assistance*. Geneve: IDMC. Tilgjengelig fra [http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/\(httpInfoFiles\)/03D15A8CBF11229DC12578180036CD93/\\$file/Sri+Lanka+-+January+2011.pdf](http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/(httpInfoFiles)/03D15A8CBF11229DC12578180036CD93/$file/Sri+Lanka+-+January+2011.pdf) [lastet ned 3. juni]
- International Commission of Jurists (2010, september). *Beyond lawful constraints: Sri Lanka's mass detention of LTTE suspects*. Geneve: International Commission of Jurists. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4ca0ae592.html> [lastet ned 3. desember 2012]
- IRB Canada, dvs. Immigration and Refugee Board of Canada (2012, 25. januar). *Sri Lanka: Sexual and domestic violence, including legislation, state protection, and services available for victims*. Ottawa: IRB Canada. Tilgjengelig fra http://www.irb-cisr.gc.ca:8080/RIR_RDI/RIR_RDI.aspx?id=453788&l=e [lastet ned 25. juni 2012]
- IRIN News (2010, 9. september). *Sri Lanka: Women take over as breadwinners in north*. IRIN News. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4c91cb602c.html> [lastet ned 10. juni 2012]
- Landinfo (2010, 17. februar). *Kommentar – Sri Lanka: UNHCRs Eligibility Guidelines for Assessing the International Protection Needs of Asylum-seekers from Sri Lanka – April 2009*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/1202/1/1202_1.pdf [Lastet ned 15. april 2012]
- Landinfo (2011, 18. januar). *Sri Lanka: Den generelle sikkerhets- og menneskerettighetssituasjonen for tamilbefolkningen*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/1521/1/1521_1.pdf [lastet ned 15. april 2012]
- Ministry of Defence and Urban Development (2012, 27. februar). *Allow Sri Lanka's efforts at reconciliation to proceed unimpeded – Minister Samarasinghe at UNHRC*. Colombo: Ministry of Defence and Urban development. Tilgjengelig fra http://www.defence.lk/new.asp?fname=20120227_06 [lastet ned 29.mai 2012].
- OCHA, dvs. UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2010, januar). *Joint Humanitarian Update. North East Sri Lanka*. Colombo: OCHA. Tilgjengelig fra http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/8E9CABBB52076657852576BE0074665B-Full_Report.pdf [lastet ned 4. juni 2012]

- UNHCR, dvs. United Nations High Commissioner for Refugees (2010, 5. juli). *UNHCR eligibility guidelines for assessing the international protection needs of asylum-seekers from Sri Lanka*. Geneve: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4c31a5b82.pdf> [lastet ned 18. juni 2012]

Muntlige kilder

- Amnesty International (AI), Norge ved Gerald Kador Folkvord, politisk rådgiver/koordinator for menneskerettighetsundervisning. Telefonsamtale 8. oktober 2012.
- British High Commission, ved Deputy Commissioner Robbi Bulloch og Migration Delivery Officer Graham Wiskar. Møte i Colombo 23. april 2012.
- Centre for Policy Alternatives, ved Executive Director Dr. P. Saravanamuttu. Møte i Colombo 23. april 2012.
- Centre for Peace and Reconciliation, ved Father Praveen. Møte i Jaffna 19. april 2012.
- Freedom House (2010, 7. april). *Countries at the crossroads 2010 – Sri Lanka*. Washington D.C.: Freedom House. Tilgjengelig via <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4be3c8db0.html> [lastet ned 3. desember 2012]
- Home for Human Rights (HHR). Møter i Colombo 11. april 2012 og Batticaloa, 20. april 2012.
- Human Rights Commission of Sri Lanka – Jaffna, ved Investigator R.L. Vasantharajah. Møte 18. april 2012.
- Human Rights Commission of Sri Lanka – Batticaloa, ved Regional Coordinator R. Manoharan. Møte 20. april 2012.
- International Committee of the Red Cross (ICRC), ved Protection Coordinator Ralph Wehbe. Møte i Colombo 9. april 2012.
- International Organization for Migration (IOM). Chief of Mission Richard Danziger. Møte i Colombo 24. april 2012. Head – Migration Management Shantha Kulasekara. Møte i Colombo 10. april 2012.
- IOM - Regional Office Killinochchi, ved Head of Sub Office Coordinator North K. Vedharaniyam, D.D.R. Project Assistant, Team Leader D.D.R. Program A.M, RazeenErik Ebenazer, Project Assistant P. Kaptheepan. Møte 18. april 2012.
- Legal Aid Commission – Killinochchi, ved Legal Officer T. Arunja. Møte XX. April 2012.
- S. Nadesapillai, journalist. Møte i Jaffna 17. april 2012.
- Norges ambassade i Colombo, ved ambassadør Hilde Haraldseth. Møte 25. april 2012. Telefonsamtale med Head of Visa/Consular Affairs Heidi Bonvik, 9. oktober 2012.

- Norwegian Organization for Asylum Seekers (NOAS). Telefonsamtaler med rådgiver Solvei Skogstad 5. oktober 2012 og generalsekretær Ann-Magrit Austenå 8. oktober 2012.
- Norwegian Refugee Council (NRC). Møte i Colombo 23. april 2012 og Killinochchi 17. april 2012.
- Suresh Premachandran, Member of Parliament – TNA. Møte 18. april 2012.
- Raajje Foundation. Møte i Colombo 11. april 2012.
- Ruki Fernando, menneskerettighetsaktivist. Møte i Colombo 9. april 2012.
- E. Saravanapavan, Member of Parliament Tamil National Alliance (TNA). Møte i Jaffna 18. april 2012.
- Sunday Observer, ved Editor Fredrika Jansz. Møte i Colombo 10. april 2012.
- Gowri Thavarasa, advokat. Møte i Colombo 9. april 2012.
- United Nations High Commission for Refugees (UNHCR), ved Senior Protection Officer Gregory Alan Balke. Møte i Colombo 10. april 2012.
- UNHCR – Regional Office Killinochchi, 17. april 2012.
- UNHCR – Sub Office Jaffna, Protection Officer Madalena Hogg, Jaffna 19. april 2012.
- United Nations Sri Lanka – UN Country Team, ved Senior Human Rights Advisor Cynthia Veiko, National Human Rights Officer Nehama Jayewardene, National Legal Consultant Ambika Satkunanathan. Møte i Colombo 23. april 2012.
- UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), ved Deputy Head of Office Carrie Howard. Møte i Colombo 10. april 2012.
- U.S. Department of State (2010, 11. mars). 2009 Country reports on human rights practices – Sri Lanka. Washington, D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig via <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b9e52bbc.html> [lastet ned 3. desember 2012]
- Uthayan Newspapers, ved Editor T. Premanathan. Møte 19. april 2012.

Anonyme muntlige kilder

- Ledere og medarbeidere i religiøse organisasjoner. Møter i Mannar, Killinochchi og Jaffna, 7.-24. april 2012.
- Lokale representanter for TNA i tamilske majoritetsområder. Møter 7.-24. april 2012.
- Ulike aktører med erfaringer fra arbeid med PTA-saker innen justissektoren / rettsvesenet. Møter 7.-24. april 2012.
- Tidligere LTTE-kader løslatt etter rehabilitering. Møter 7.-24. april 2012.

- Lokale kvinner/piker utsatt for seksuell vold/voldtekt i Vanni etter krigens avslutning. (I ett tilfelle er en representant for sikkerhetstyrkene identifisert som gjerningsmann.)

9.

Release Certificate

This Release Certificate is issued by the Commissioner General of Rehabilitation (CGR) to state that [REDACTED] whose Photograph endorsed and depicted as above has been released from the Temporary Accommodation Centre PAMPAIMADU on 5th April 2010.

Please note this certificate will be valid for a period of 6 months and confirm that the said person is released to the DS Division of Karachi where the residential address is as listed. Rajankudiyuruppu, Konavil, Kilinochchi

හිදුනස් කිරීමේ සහතික පත

ප්‍රදේශයේ පිහිටි ප්‍රාදේශීය මධ්‍යම විද්‍යාලයේ හා පාසල සිමාවන පවත්වන ලද ඉහත සහතික කරන ලද ප්‍රකාශනය කිහිපයකින් පසුව 2010 අප්‍රේල් 5 වන දින රජයේ ප්‍රකාශනපාලන කොමිෂියා විසින් මෙම නිදහස් කිරීම සහතික කරන ලදී.

මෙම සාහිත්‍ය පත හිමිකරු කරවීම් ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාශයේ රාජකරුබිඳුරාපිටු කොහවිල් කිලිනොච්චි යන ලිපිනයෙහි පිටුවකට වෙනුවෙන් පිටුපස පතකට සලකා මෙම සාහිත්‍ය පත විලාශ්‍ය වේ.

விடுதலைப் பத்திரம்

மேலே புகைப்படம் மூலம் பிரசுரிக்கப்பட்டுள்ள நவலோஜிஸ் நவீனதிரன் என்பவர் பம்பைமடு இருந்து .05.04.2010ம் திகதி அன்று விடுதலை செய்யப்பட்டார் என்பதனை உறுதிப்படுத்துமுசுமாக புனர்வாழ்வு ஆணையாளர் நயகத்தினால் வழங்கப்பட்டது.

இவ் உறுதிப்படுத்தல் பத்திரமானது மொத காலத்திற்கு மாதத்திற் செல்லுபடியானதாகும். அத்தடன் மேற்குறிப்பிட்ட நபர் விடுதலையின் பின் நிரல்படுத்திய முகவரியில் கரச்சி பற்றேச செயலாளர் பிரிவில் வதியவுள்ளா என்பதனை உறுதிப்படுத்துகின்றது. இராஜன்குடியிருப்பு, கோனாவில், கிளிநொச்சி.

For Commissioner General of Rehabilitation (CGR)
Coordinating Officer
Coordinating Center for Rehabilitation
Vavuniya

Copy: Secretary - Ministry of Defense
Sri Lanka Police
Bureau of Commissioner General of Rehabilitation
File

10. VEDLEGG B: VOLDTEKTER OG VOLDTEKTSFORSØK

10.1 VOLDTEKTER

10.1.1 Delft

- 13 åring voldtatt. Knyttet til eks-EPDP-politiker (mr-organisasjon og representant for religiøs miljø).

10.1.2 Mankulam

- 15 år gammel jente voldtatt av representanter for SLA (mr-aktivist, representant for religiøs miljø, sosialarbeider).

10.1.3 Killinochchi

- Jente voldtatt i Killinochchi 11. oktober 2011 (representant for rettsystemet).
- Skolejente bortført fra Killinochchi. Funnet voldtatt og dumpet i Madiavachchi (evt. Anuradapura). En representant for SLA satt per medio april i varetekt (internasjonal organisasjon, sosialarbeider).

10.1.4 Thunukkai

- Kjærlighetsforhold mellom rehabilitert og soldat førte til graviditet, søsteren anmeldte forholdet som voldtekt til politiet og ble selv utsatt for seksuelle overgrep (internasjonal organisasjon, sosialarbeider).

10.1.5 Batticaloa

- 8 år gammel jente voldtatt av representant for SLA i 2010. Familien ønsket ikke å gå til sak. Den lokale avdelingen av Human Rights Commission fulgte opp saken overfor sikkerhetsstyrkene. Saken ble anmeldt og ble soldaten ble dømt (srilankiske myndigheter).

10.2 VOLDTEKTSFORSØK

10.2.1 Mannar

- Sak fra 2012 hvor en marinesoldat gikk inn i hus, mens mannen var ute. Naboene ble varslet, og fanget og banket soldaten (internasjonal organisasjon, sosialarbeider).

10.2.2 Nedunkerney

- Voldtektsforsøk mot gift kvinne april 2012. Soldat fra hæren. Assistant Government Attorney presset frem en arrest (sosialarbeider).
 - o Alternativ redegjørelse: Voldtekt meldt til High Court dommer. Rapportert til politiet som ikke har opprettet sak (juridisk medarbeider).

10.3 IKKE SPESIFISERTE SAKER

- Gruppevoldtekt i 2010: to kvinner voldtatt av representanter for SLA (mr-aktivist).
- Mars 2012. Jente voldtatt i forbindelse med søknad om NIC (sosialarbeider – meldt i pressen).
- 18. april 2012, en rehabilitert kvinne fra Jaffna funnet i brønn i Vavuniya (sosialarbeider – presse).
- Januar 2012, gjengvoldtekt begått av fire personer, én av dem er arrestert. Ingen tilknytning til myndigheter/SLA (geistlig).
- Mulig voldtekt i Mullaitivu (juridisk ekspert).